

Fǔoŋ ɲwa'anjli chɔshi Korinj

Kāoŋ nu pa thɔ nnu

ɲwa'anjli yei ni nā'anj Pɔɔ mɛ ni chɔshi la'ataoŋ Korinj. A ni nā'anj ɲwa'anjli yei ndii ye ɲa pa ghaŋ piŋ moŋ chɔshi Korinj ni ɲkwo nā'anj chəi ɲwa'anjli mɛ ghɔ nchhɔ mfī'i pichəi pa nnu ghɔ nɛ. Pa ɲgwa la'ataoŋ Korinj ni nthi ɲkuoŋ pichəi pa nnu ɲa, pa maoŋ ɲa minthe pi kaonkaon nɛ, pɔ pi maon pi phi. Nthe yie ghɔ, pugu tā'a nu mfu'u jijwe yugu moŋ noŋ pugu. Pugu ni ndhɔ ni ɲkwaŋ yaon ye'i tətəi yei mbhɔ pa ɲgwa Gri. Nthe yie ghɔ pugu ni nthɔ ndii pa yaon nɔ lán, pugu pa ku'ɔ nu Jishɔ moŋ gu, pugu pa ghəi nu li'i pa ji, pi yichəi ɲkwaŋ. Nthe yie ghɔ, Pɔɔ nā'anj ɲwa'anjli yei ki'ɛ ɲkāoŋ pa nnu pei moŋ ghɔ pugu pa ɲkwaŋ nɔ ha'anj nnu chiri nnu ɲga'o Minnwi pie ɲa a pɔ nɛ.

Pɔɔ nā'anj moŋ ɲwa'anjli yei ɲa ɲgwa pɛ ɲa pugu piŋ Jishɔ Krishto mɛ noŋ yugu ni fā'a nu fā'a yi nɛ shi ndɛ ɲku'ɔ moŋ gu mfā'o kɛnɛiŋ. Nnɛ, ɲgɛ pa ghaŋ chɔshi Korinj ɲa pugu fɛ noŋ yugu ki lo ɲgī'ɛ ni fā'a Jishɔ Taathɔ, nthɛ ɲa a yie mbɔ shɛndaon ɲa pugu shi mfā'o kɛnɛiŋ nɛ. Pugu shi mfā'o ɲkiɛŋ mme kɛnɛiŋ ndii ɲgwa lɛ ɲku'ɔ moŋ gu nɛ.

Mā'anj nu chrà

¹ ɲwa'anjli yei llo pi mbhɔ mu Pɔɔ. Minnwi chu'ɔ a ntɔɔ pi ɲkuoŋ khwǎ njù'ɔ yi nɔ pɔ nu ɲgaŋ ntaoŋ Krishto Jishɔ. A llo mbhɔ pigi Shoshtene ndiŋ via, ² ɲgəi nu ni chɔshi Minnwi ɲa a pɔ la'ataoŋ Korinj nɛ, ni pa ɲgwa pɛ ɲa Minnwi gɛ vugu ɲa pugu pɔ ɲgwa taonjaon ntɔɔ

pi moŋ pɔ nu ta'a yi pugu pa Krishto Jishɔ, pugu pa ŋguoŋ ŋgwa pɛ ɲa pugu pɔ moŋ ŋguoŋ li'i ɲa pugu ghà ŋga'o Taathɔ mbɔ Jishɔ Krishto ɲa a Taathɔ yugu mbini mbɔ yia nɛ.

³ Pwapuŋ pugu pa ghighri llo mbhɔ Minnwi mbɔ Tãa via pugu Jishɔ Krishto, mbɔ Taathɔ, pɔ ni pɛi.

Pɔɔ tɔo Minnwi nthɛ ŋgwa Korinj

⁴ Ntɔo Minnwi a ŋguoŋ ndii nthɛ vɛi, nthɛ fi'i pwapuŋ ɲa a nɔoŋ ni pɛi moŋ Krishto Jishɔ nɛ. ⁵ Moŋ pɔ nu ta'a yi pɛi pa Krishto Jishɔ, pɛi gũ ghaŋ fà'o moŋ ŋguoŋ nnu ghao, moŋ ŋkwaŋ ha'aŋ pɛi ghà nchrã nɛ pugu pa ji nu nnu mɛi. ⁶ Yei ŋkwaŋ nɔ ha'aŋ Minnwi ni nɔoŋ ni pɛi ɲa chrà ɲa pigi ni nchrã ni pɛi nthɛ Krishto nɛ, nnu shini, ⁷ nne ɲa ki'i pɛi pou sheshe fé moŋ Jijwɛ nɔ ha'aŋ pɛi thɔ njwɛɛ nu ɲa pi nɔoŋ Taathɔ via mbɔ Jishɔ Krishto nɛ. ⁸ Jishɔ Krishto ju ɲa a shi nũ'ɔŋ vɛi, pɛi thi a tini ti ŋgɛi nchɛiŋ nɔ ndugwi yi, ki lo mfã'o krɛi nu moŋ llé ɲa Taathɔ via mbɔ Jishɔ Krishto shi nthɔ nɛ. ⁹ Minnwi pɔ pi kà'a ki fi, mbɔ ju ɲa a ni mɛiŋ vɛi ɲa pɛi pɔ ka'a pɛi pa muuŋ vi, Jishɔ Krishto mbɔ, Taathɔ via nɛ.

Pa minduoŋnduoŋ moŋ chɔshi

¹⁰ Ndĩgɛi vɛi, ma pa liŋ paŋ, pi ni ligi Taathɔ via mbɔ Jishɔ Krishto, ɲa ŋguoŋ vɛi pɔ ni ta'anggi, pugu pa ɲa ki'i minduoŋnduoŋ nu'uŋ mbɔ shina pɛi, ɲa pɛi pɔ ta'a yi moŋ lina pugu pa mbi'i nu nnu mɛi. ¹¹ Nchhu nɛiŋ, ma pa liŋ paŋ, nthɛ ɲa ŋgwa ɲa pugu llo nda Kloe kwo chhu vɛi ɲa fè'i pɔ shina pɛi. ¹² Nnu ɲa nchhu nu nɛ pɔ pi ɲa sheshɛŋ vɛi thɔ nchhu pi ɲa, “Nshi njõu nyan pi njiŋ Pɔɔ,” ki ɲa, “Njõu pi njiŋ Apolo,” ki ɲa, “Njõu pi njiŋ Kefa*,” ki ɲa, “Njõu pi njiŋ Krishto.”

* 1:12 1:12 Yei ni mbɔ yichɛi ligi Pita.

¹³ Krishto pɔ pi moŋ pa chu'uchu'u? Pi ni ŋkwīŋ Pɔɔ ŋkuoŋ wá'a nthɛ vɛi? Ki ɔ ni ŋkwe ŋkhĩ nɔ ligi Pɔɔ? ¹⁴ Ñtɔo Minnwi nthɛ ŋa ñshini ndɔ ŋkwe mmu ŋkwe vɛi ni ŋkhĩ. Ñki wu'ɔ ŋkwe pi Krishpu pugu Gayu ni ŋkhĩ. ¹⁵ Nnɛ yichɛi ŋoŋ nthɛ pa'a a lɔ nji'i nchhu ŋa a ni ŋkwe ŋkhĩ pi ni ligi a. ¹⁶ (Mi ni mbini ŋkwe mbaanda Shitefana ni ŋkhĩ ŋkaa pugu. Ntɔɔɔ yie, ñdɔ nu'uy nji ŋa mi ni mfe ŋkhĩ ni yichɛi ŋoŋ nduoŋ.) ¹⁷ Nthɛ ŋa Krishto shini ndɔ ntaoŋ a pi ŋa ñthɔ ŋkwe ŋgwa ni ŋkhĩ, a ni ntaoŋ pi ŋa ñthɔ nchii chrà pwa pisha'akhɔ, ki lɔ nchii pi ni chrà shiethɔ ŋgwamishua, nnɛ ŋa ki'i gu Krishto ŋkuoŋ wá'a phɛ ghrí ŋa a pɔ moŋ ghɔ nɛ.

Krishto pɔ pi ghrí pugu pa shiethɔ Minnwi

¹⁸ Nthɛ ŋa ŋkìni nthɛ gu Krishto ŋkuoŋ wá'a pɔ pi nnu na ni ŋgwa pɛ ŋa pugu phɛ nu gha nɛ, ndɔ ni pia ŋa pia lūgu nu nɛ, a ghrí Minnwi. ¹⁹ Nthɛ ŋa ŋwa'anli Minnwi chhu ŋa,

“Ñshi mbiri shiethɔ ghaŋ shiethɔ,
ndāa lina ghaŋ ji nnu.”

²⁰ Ghaŋ shiethɔ pighɔ hiŋ? Ghaŋ ji ŋwa'anli pighɔ pɔ pi hiŋ? Ki pa ghaŋ lōu pa nnu ni shiethɔ mbhi hɛiŋ pɔ pi hiŋ? Minnwi lɔ ŋkwo chwīɛ shiethɔ ŋkuoŋ mbhi yei taŋ nnu na? ²¹ Ŋa moŋ shiethɔ Minnwi, ŋgwa ŋkuoŋ mbhi shini ndɔ nji Minnwi ntɔɔɔ pi ŋkuoŋ shiethɔ, Minnwi ni mfā'o pwatua ntɔɔɔ pi ŋkuoŋ chrà nnu na ŋa pigi chii nu nɛ, nɔ kwe nu ŋgwa pɛ ŋa pugu piŋ nɛ. ²² Nthɛ ŋa ŋgwa Juu tā'a pi li, pa ŋgwa Gri tā'a yugu pi shiethɔ. ²³ Ndɔ pigi ghà nchii pi Krishto ŋa pi kwīŋ vi ŋkuoŋ wá'a, mbɔ ki'ingini ni ŋgwa Juu mbini mbɔ nnu na ni ŋgwa taŋ nduoŋ.

²⁴ Ndɔ ni pa ŋgwa ha'aŋ pi gē vugu nɛ, pa Juu pugu pa ŋgwa taŋ nduoŋ, Krishto pɔ pi nji Minnwi pugu pa

shietho Minnwi. ²⁵ Nthe ña yaonj Minnwi ña a pɔ pi nɔ nnu na ni ñgwamishua nɛ, fã'o shietho monj gho ña a chaa yi ñgwamishua nɛ, ndo yaonj Minnwi ña a pɔ nɔ kɔ'ɔ ni ñgwamishua nɛ, tɪni nchaa ñji ñgwamishua.

²⁶ Pa lɪñ pañ, pɛi pɪ'i yaonj ña pɛi ni mbo yie gho ndii ña Minnwi ni ñgɛ vɛi nɛ. Ñgwamishua shini ndo ndii ntou yɛi nɔ pa ghanj shietho, pa'a ntou yɛi lo mbo pa ghanj ñji, pa'a ntou yɛi lo mbo pa ñgwa liɛñliɛñ. ²⁷ Ndo Minnwi chu'ɔ pa ñgwa ña ñkuonj mbhi pɪ'i ña pugu ñgwa gha nɛ, nɔ shhū nu pa ghanj shietho nɔ gho, Minnwi chu'ɔ ñgwa ña pugu pa ñkɔ'ɔ monj mbhi nɛ nɔ shhū nu pa ghanj ñji nɔ gho. ²⁸ Minnwi chu'ɔ pa yaonj ña nthɪnkwo yugu lo ñkɛrɛ, pi lo nchɪ'ɛ vugu monj mbhi nɛ, pa yaonj ghagha nɔ shwi'i, nu pa yaonj ña ñkuonj mbhi pɪ'i ña a yi liɛñ nɛ, shhɛ. ²⁹ Minnwi chwɛ nɛ ña ki'i yichɛi ñonj kwɛi ñjù'ɔ yi shhi yu.

³⁰ Ndo a chwɛ Minnwi ña pɛi pɔ ta'a yi pɛi pa Krishto Jisho. Minnwi chwɛ ña Krishto pɔ yia shietho, pugu pa ndɪndi yia, mbo ñganj chwɛ pia pɔ yi taonjtaonj ndo mbo nja'andi'i yia. ³¹ Nɛnɛ, nɔ ha'anj ñwa'anjli Minnwi chhu nɛ, “Sheshɛonj ña a kwɛi ñjù'ɔ yi nɛ, kwɛi ñjù'ɔ yi nthɛ pi Taatho.”

2

ñkɪni nthɛ gu Krishto ñkuonj wá'a

¹ Ndi ña ñki tho ñjɛi vɛi nɛ, ma pa lɪñ pañ, ñshini ndo ntho nchii nnu shini Minnwi ña a ni ndɛiñ nɛ pi monj pa mmɛ chrà pugu pa nɔonj nu shietho. ² Nthe ña mi ni ndɔgo nthi ma ña mba'a ñji'i ñji sheshe nnu shina pɛi ñkiɛñ Jisho Krishto pugu pa ña pi kwɪñ vi ñkuonj wá'a. ³ Mi ni ntho ñjɛi vɛi monj kɔ'ɔ pugu pa pɔgo ni ntou wrū nu. ⁴ Ndo chrà a pugu pa nnu ña mi ni nchii

nu nE shini ndo mbo mon shietho ngwamishua pugu pa memme chra lilih, ndo a ni mbo pi mon li Jijwe Minnwi pugu pa nji, ⁵ nne na ki'i pin yehi po pi nkuon shietho ngwamishua, a po pi nkuon nji Minnwi.

Shietho llo mbho Minnwi

⁶ Ndo pigi gha nchii nkini shietho ni ngwa pe na pugu pa ntinimme mon pin ne, nji'i nthe no ha'ah a lo mbo pi shietho nkuon mbhi yei ne, ki yi pa ghan sha'a ngwa nkuon mbhi yei na a yi'i na pugu chho ntogotogdo ne.

⁷ Ndo pigi gha nchii shietho Minnwi na a lēh ki ngwa lo nji ne, mbo shietho lēh na Minnwi ni nchu'wo nkaon mbhi maa njē no ndigha'o yia ne. ⁸ Kan ta'a ngan sha'a ngwa nkuon mbhi yei lo nji'i nji shietho yei, nthe na pugu kan nji, pugu shi kan nkwin Taatho ndigha'o nkuon wa'a.

⁹ Ndo no ha'ah pi na'ah mon nwa'ahli Minnwi na,

“Pa nnu na muon ligi lo naa njehi ne,
pa'a tēnə lo naa nja'o ne,

mbo yaon na nonmishua lo naa mbi'i tho yu

mbo yaon na Minnwi piri ni pa ngwa ha'ah pugu
khwa vi ne.”

¹⁰ Minnwi non pa maon pei ni pigi ntogdo pi mbho Jijwe. Nthe na Jijwe gha nta'a nkuon yaon ghao, nji'i nthe pi la'o pa nnu na Minnwi ka'a ndo ndehi ne. ¹¹ A go shina ngwamishua na minthe a ji nnu na non pi'i nu ne nkiēh jijwe non ghō na a po mbih yu ne. Wu'wo nenne non lo nji nnu na Minnwi pi'i nu ne nkiēh Jijwe Minnwi. ¹² Pi lo nji'i mfe pi jijwe nkuon mbhi ni pia, pi fe pi Jijwe na a llo mbho Minnwi ne ni pia, nne na minthe pia ji pa yaon na Minnwi fe ni pia mon pawun yi ne.

¹³ Nenne ki'e, pigi lo nji'i nchra pi ni chra na pigi ye'i llo nkuon shietho nonmishua, pigi chra pi chra na Jijwe Minnwi ye'i vigi no ghō ne, ntho ntugu njih nnu shini

monj jiwε ni pa ηgwa pε ηa pugu fā'ο Jiwε nε.* ¹⁴ ηonj ηa a lο nji'i mfā'ο Jiwε Minnwi nε minthε pa'a a lο nji'i mbinj pa nnu ηa a llο mbhο Jiwε Minnwi nε, nthε ηa pa nnu pighο pο pi nο pa nnu na, nthε ηa minthε pi wu'ο nji ghεrε nnu pighο pi monj Jiwε. ¹⁵ ηonj ηa a fā'ο Jiwε nε ghà ntou moonj ηguonj yaonj ghao nji, ndο minthε pa'a sheshenonj lο ntou vi. ¹⁶ Nthε ηa,
 “A gǔ ηa a ji pī'i nu Taathο
 ti a nthε a tigī vi?”
 Ndo pia fā'ο pī'i nu Krishto.

3

Pa puonj fā'a Minnwi

¹ Nο chrā nu nnu shini, ma lij paη, a kaη ni nthε pa'a ñdο nchrā ni pəi nο ha'anj ñchrā pi ni ηgwa ha'anj pugu fā'ο Jiwε Minnwi nε, ηki chrā ni pəi pi nο ha'anj pəi pο pi ηgwa ηkuonj mbhi, nο pa puonj prο monj piη nu Krishto. ² ηki fε pi pinī ni pəi ηa pəi nnu, ñshini ndο mfe pi maonj chieηchieη ni pəi, nthε ηa pəi shini ndο naa ηkā'ο nο yi chieηchieη. Nji'i nthε pi ndwe pəi shi lο naa nji'i ηkā'ο, ³ nthε ηa pəi wu'ο mbi'i nchhο chombhi yəi nο ha'anj ηgwa ηkuonj mbhi ghà nchhο nε. Nthε ηa nο ha'anj kighi'ə pugu pa fē'i wu'ο mbο nu shina pəi nε, a lο nōonj ηa pəi pο pi yi ηkuonj mbhi, nchhο chombhi yəi nο ηgwa ηkuonj mbhi? ⁴ Nthε ηa ndii ηa ηonj vəi chhu ηa, “Ñjōu pi njiη Pοc,” yichəi ηa, “Ñjōu pi njiη Apolo,” yie ghο shi lο nōonj ηa pəi thο mbο pi nο ηgwa ηkuonj mbhi?

⁵ Apolo pο pi gǔ? Pοc pο gǔ? Pugu pa puonj fā'a ηa pəi kie pi mbhο pugu mbinj Taathο, nο ha'anj a fε shina ni sheshenonj vigi nε. ⁶ ηki phi mbhĕ, Apolo shā'ο ηkhī

* ^{2:13} ^{2:13} Yichəi shendaonj nο chhu nu nnu yei pο ηa nthο ntūgu njiη nnu shini monj Jiwε ni chrā ηa Jiwε fε nε.

ηκουοη γηϭ. A chwīe Minnwi a ku'ϭ. ⁷ Nnε, mmε nnu shi lϭ nji'i mbϭ pi ηοη ηa a phī nε, ki ηοη ηa a shā'o ηkhī ηκουοη γηϭ nε, a ϭϭ pi Minnwi ηa a chwīe a khē nε. ⁸ Ηοη ηa a phī nε pugυ ηοη ηa a shā'o ηkhī ηκουοη γηϭ nε wu'ϭ ta'a yaοη, sheshe ηγaη vi shi mfā'o k̄nεiη yi wu'ϭ nϭ fī'i fā'a yi. ⁹ Nthε ηa pigi ghao ϭϭ pi puοη fā'a Minnwi, p̄i ϭϭ pi moη nyieη Minnwi, mb̄ini mbϭ pi nda Minnwi.

¹⁰ Ni fī'i pwapuη ηa Minnwi fε v̄i, nϭ ηkiεη ηγaη krao nda ηa a ji fā'a ηga'a nε, ηki nū'ϭη kwonda, ηοη nduoη krao nda ηκουοη γηϭ. Sheshεηοη lina nu ηkwaη nϭ ha'αη a krao nu ηκουοη kwonda γηϭ nε. ¹¹ Nthε ηa minthε pa'a yich̄i ηοη lϭ mb̄ini nū'ϭη yich̄i kwonda nduoη, ηkiεη ye ηa a kwo ϭϭ nε, mbϭ Jishϭ Krishto.

¹² Ndwe, šsheshεηοη ηkrao nu ηκουοη kwonda γηϭ pi ni laοηgo, ki t̄ini, ki pa ηgū'ϭ t̄in̄inchoη, ki thi, ki trū yó, ki pi, ¹³ kaη mbha fā'a sheshεηοη shi n̄oη noη yi, ndīi ηa mmε ll̄é Krishto shi ntūgu vi ni móηοη nε. Móηοη shi njwε'i ηkwaη fā'a ηa sheshεηοη fā'a nε. ¹⁴ Fā'a ηa a fā'a ηκουοη kwonda γηϭ nε mieη ki kīi, a fā'o k̄nεiη. ¹⁵ Fā'a šsheshεηοη ηkīi, ηγaη vi shiεη, ndϭ nduthϭ yi lūgu pi wu'ϭ nϭ ha'αη a tei ntaοη pi moη móηοη.

¹⁶ P̄i lϭ nji'i nji ηa p̄i ϭϭ pi Nda Minnwi? Pugu pa ηa Jijwε Minnwi chhϭ mb̄iη p̄i? ¹⁷ Šsheshεηοη mb̄iri Nda Minnwi, Minnwi p̄iri vi ηkaa yu. Nthε ηa Nda Minnwi ϭϭ pi yi taοηtaοη, Nda Minnwi γηϭ ya ndϭ mbϭ pi p̄i.

¹⁸ Ki'i sheshεηοη f̄i noη yi. Šsheshεηοη shina p̄i mb̄i' i ηa a fā'o shiethϭ moη mbhi yei, a pie ηa a gū na nne ηa minthε a gū ηkiεη ηγaη shiethϭ. ¹⁹ Nthε ηa shiethϭ ηκουοη mbhi yei ϭϭ pi nnu na ni Minnwi. Nthε ηa pi nā'αη ηa,

“A wēiη pa ghaη shiethϭ
wu'ϭ ni yugu shiethϭ.”

²⁰ ηkamu'ϭη,

“Taathɔ ji kwā’a nu ghaŋ shiethɔ,
 ɲa a lɔ mfā’o ghèrɛ.”

²¹ Nnɛ ki’i ɲoŋ kwēi njù’ɔ yi nthɛ ɲgwamishua nthɛ ɲa ɲguoŋ pa yaon ghaɔ pɔ pi yəi. ²² Ki a pɔ pi Pɔɔ, ki Apolo, ki Kefa, ki ɲkuon mbhi, ki chɔmbhi, ki gu, ki mbhi ndwɛ, ki yɛ ɲa a thɔ nu nɛ. ɲguoŋ yi ghaɔ pɔ pi yəi. ²³ Pəi pɔ yi Krishto, Krishto pɔ yi Minnwi.

4

Fà’a ghaŋ ntaon Jishɔ

¹ Pəi lii vigi pi nɔ puon fà’a Krishto, pugu pa ɲgwa ɲa pi nū’ɔŋ vugu ɲa pugu lina ni nnu ləiŋ Minnwi. ² Nɔ pigi nu, a pie ɲa ɲgwa ɲa pi nū’ɔŋ vugu ɲa pugu lina ni pa maon nɛ pɔ ɲgwa pɛ ɲa minthɛ ɲoŋ yí’ə non yi mbɪŋ pugu nɛ. ³ Ndɔ ni mu, a pɔ pi ɲkiɛŋ muuŋ mi nnu ɲa a sha’a pəi nsha’a a, ki ɲa a sha’a sheshe ndasha’a ɲgwamishua nsha’a a. Nji’i nthɛ pi mmu, ɲɔɔ nji’i nsha’a non a. ⁴ Nthɛ ɲa ɲɔɔ nji’i nji sheshe nnu ɲa minthɛ ɲkrēi non a nɔ ghɔ, ɲɔɔ nji’i ntɔɔ sha’a nthɛ pi yie. A Taathɔ mbɔ ɲoŋ ɲa a ghà nsha’a a.

⁵ Nthɛ yie ghɔ, ki’i ɲgwēiŋ ɲoŋ nɔ ɲgusha’a ki ndii lɔ naa ɲkā’o, ki Taathɔ lɔ naa mbini ya’a. A ju mbɔ ɲoŋ ɲa a shi nthɔ ni pa nnu ɲa a pɔ moŋ njiŋ ndwɛ nɛ paa, ntūgu pa nnu ɲa a pɔ njù’ɔ ɲgwa nɛ. Nnɛ, sheshɛŋoŋ fā’o ndigha’o yi llɔ mbhɔ Minnwi.

⁶ Pa liŋ paŋ, ɲɔɔɔ nnu pei pi mbɪŋ pigi Apolo nthɛ vəi nthɛ ɲa pəi yɛ’i mbhɔ pigi nɔ mien nu ki lɔ mfərə fī’i yaon ɲa pi nā’an nɛ, ɲa ki’i sheshɛŋoŋ vəi nōon non yi, nshigi yichəi ɲoŋ, nchī’ə yichəi. ⁷ A yəi gɔ sheshe kwri mbɪŋ ghɔ? ɔ fā’o pi khɔ ɲa pi shi lɔ nji’i mfɛfɛ vɛ? Ti ä mbɔ ɲa pi fɛfɛ vɛ, a chwie khɔ ɔ thɔ kwēi njù’ɔ yɔ pi nɔ ha’an pi lɔ nji’i mfɛfɛ vɛ?

⁸ Pəi pi'i ɲa pəi kwo fā'o ɲguonɲ yaonɲ ɲa pəi tā'a nu nɛ! Pəi pi'i ɲa pəi kwo gū pa ghaɲ fā'o. Pəi pi'i ɲa pəi kwo gū pa fūonɲ ki lo mbɔ pi ni ghɛrɛ yigi. Ndo shishini, ɲkhwā ɲa pəi ka ni ɲgū pa fūonɲ, nne ɲa minthe pigi ɲkaa pigi sha'a fūonɲ pia ka'a. ⁹ A fhi vəi nɔ ha'anj Minnwi fɛ ndugwi ɲjinɲ li'i ni pigi, mbɔ pa ghaɲ ntaonɲ Jishɔ, nɔ pa ɲgwa ha'anj pi fɛ ɲjɔ gu ni pugu pi li'i wo monɲ mbhi, ligi pa ghaɲ ntaonɲ Minnwi pugu pa ɲgwamishua.

¹⁰ ɲgwa pi'i ɲa pigi pa na nthɛ ligi Krishto ndo pəi pi'i ɲa pəi pa ndina monɲ Krishto. ɲgwa pi'i ɲa pigi ki'i ndo pəi pi'i ɲa pəi tini. Pi tuo vəi nɔ pa ɲgwa chiiichii, ndo pigi pɔ pa miɲkwasha. ¹¹ Ti mfe ndwe, ɲji yia vigi, ɲjù'ɔ yigi pinɲ nu'uj ɲjaonɲ, ndhwí yigi pɔ pa chɛ'i, pi wie vigi ki tou, pigi pinɲ mbɔ pa ɲgwa ki la'a, ¹² pigi fā'a ki jwe ni mbhɔ miɲi nɔ yōu nu, pigi fɛ mbɔrɔ ni ɲgwa pɛ ɲa pugu chɔnɔ vigi nɛ, ndii ɲa pi fɛ ɲgə'i ni pigi nɛ, pigi wɛinɲ ɲjù'ɔ pa'a a lo mfhi nnu. ¹³ Ndiɲ ɲa pi chhu phi thɔ pigi nɛ, pigi khwē pi ni chrà pɔpɔrɔ, pigi pɔ nɔ pa ɲku'u maonɲ ɲkuonɲ mbhi, pa ndundu'u ɲguonɲ yaonɲ ghao ti nchəinɲ ndwe.

¹⁴ Ndo ɲji'i nā'anj pa nnu pei pi nɔ shhū nu vəi ndo nā'anj pi nɔ tigi nu vəi nɔ pa puonɲ paɲ ɲa ɲkhwā. ¹⁵ Nthe ɲa ɲji'i nthɛ pi nɔ ha'anj pəi fā'o wuɲ ɲkaɲ ghaɲ lina nu ni pəi monɲ pinɲ yəi mbinɲ Krishto nɛ, pəi lo ɲji'i mfā'o ntou pa tāa. ɲki gū tāa vəi monɲ pinɲ nu Krishto Jishɔ ntɔgɔ pi ɲkuonɲ pwa pisha'akhɔ ɲa ɲki chii ni pəi nɛ. ¹⁶ Nthe yie ghɔ, mā'anj ghrɪ yəi ɲa pəi piini mbha nnu paɲ.

¹⁷ Nthe yei nnu, ɲtaonɲ Timoti ni pəi, mbɔ ɲkiɛɲ muuɲ a ɲa ɲkhwā, ndo mbɔ muuɲ ɲa a nthɛ ɲonɲ yi'ə nonɲ yi mbinɲ yu monɲ Taathɔ nɛ. A shi ɲkwɪnɲ vəi ni mbha chɔmbhi a monɲ Krishto wu'ɔ nɔ ha'anj ɲjɛ'i ɲguonɲ li'i monɲ ɲguonɲ pa chɔshi nɛ.

¹⁸ Pichəi pa ngwa shina pəi tene nu, nthe ɲa pəi pī'i ɲa ndo nji'i ntho nu no kra nu vəi. ¹⁹ Ndo moɲ kuo ndii, nshi ntho njəi vəi no ha'ay Taatho mbiɲ, nne kaɲ nshi njəi nji ɲa ghaɲ titene pine fā'o ne, ki lo ngu'o mbo pi chrà ni nchò. ²⁰ Nthe ɲa Sha'afuon Minnwi lo nji'i ngu'o mbo pi moɲ chrà ni nchò, a pɔ pi moɲ nji. ²¹ Pəi khwǎ pi yəi? Ntho njəi vəi pi ni ngwàɲ ki ni khwǎ moɲ jijwe juju?

5

Kwoshuon ghà fuo choshi

¹ Shishini, ɲja'o pi chhu ɲa shúon pɔ shina pəi, ɲkwaɲ kwoshuon ɲa a shi'a ndo nji'i mbo shina pa ghaɲ ki piɲ Minnwi ne, ɲja'o ɲa yichəi ɲon lōgo ɲgwe taa vi. ² Pəi ka tho ntetene fiɲ ɲa pəi kaɲ ni ntho ɲkəikəi. Pəi fu'u ɲon ɲa a chwie nnu yei ne shina pəi.

³ Nji'i nthe no ha'ay pia lo nji'i mbo ka'a moɲ freinon ne, pia pɔ ka'a moɲ Jijwe. ɲkwo sha'a ɲon vei pi no ha'ay mbo pi hene. ⁴ Moɲ ligi Jisho Taatho, ndii ɲa pəi kirɪ pia pɔ ka'a moɲ jijwe ntogo pi ɲkuon nji Taatho via, Jisho Krishto ɲa pia pugu pɔ ka'a ne, ⁵ pəi fā'o no cha'a nu ɲon vei mfe mbho Shata a pirɪ freinon yi, nne ɲa jijwe yi lugu moɲ lembhi Taatho.

⁶ Titene yəi lo nji'i mbwa. Pəi lo nji ɲa muon mi shigeyi yaon chwie prupina ku'o ghà nchwie ɲguon prupina ku'o? ⁷ Pəi fu'u ndunu yaon chwie prupina ku'o shina pəi, nne ɲa minthe pəi pɔ gwí prupina fhi ɲa yaon chwie prupina ku'o lo nji'i mbo moɲ ghɔ ne, mbo yaon ɲa pəi ya mbo ne. Nthe ɲa pi kwo jwi Krishto mbo muon minji jɪ Lli Nji'a no yaon fe'ingien. ⁸ Nthe yie ghɔ, pia jɪ jɪ ghɔ ni brei ɲa a lo nji'i mfā'o ndunu yaon chwie prupina ku'o moɲ ghɔ ne, mbo phi pugu pa nnu totro,

ndo â pɔ pi ni brɛi ɲa yaonɔ chwɛ prupina ku'ɔ lo mbo monɔ ghɔ nɛ, mbo njù'ɔ ndindɛ pugu pa nnu shini.

⁹ Monɔ ɲwa'anli ɲa mi ni nã'an mɛɛ ni pɛi nɛ, ɲki chhu ni pɛi monɔ ghɔ ɲa ki'i pɛi chi kwɔ pɛi pa ghanɔ kwo shúonɔ. ¹⁰ Nshini ndɔ nji'i nthɔ nchhu pi ghanɔ ki pinɔ Minnwi ɲa pugu pa ghanɔ kwo shúonɔ nɛ, ki pa ghanɔ lúá pugu pa ghanɔ nchigi, ki pa ghanɔ gha'o pa nnwi. Nthɛ ɲa ɲkanɔ nchhu pi nɛnnɛ, a nɔonɔ ɲa pɛi taonɔ taonɔ ki lo nu'unɔ mbi'i ɲkuonɔ mbhi. ¹¹ Ndo nã'an mɛɛ ni pɛi pi ɲa ki'i pɛi chi kwɔ pɛi pa ɲgwa ɲa pugu chhu ɲa pugu pa liɲ monɔ pinɔ ndɔ mbo pi ɲkwoshuonɔ, ki ɲganɔ lúá, ki ɲganɔ gha'o pa nnwi, ki ɲonɔ ɲa a chhu phi nthɛ ndiɲ vi nɛ ki mbaa lá'o, ki ɲgina. Ki'i pɛi yi'i ndɔ nchɔchɔ nji maonɔ pɛi pa ɲkwanɔ ɲgwa pinɛ.

¹² Nthɛ ɲa a lo mbo li'i a nɔ sha'a nu pa ɲgwa ɲa pugu pɔ mbhi nɛ. Pɛi shi'a nsha'a pi pa ɲgwa pɛ ɲa pugu pa ɲgia chɔshi nɛ? ¹³ Minnwi shi nsha'a ɲgwa pɛ ɲa pugu shi lo mbo ɲgia chɔshi nɛ. ɲwa'anli Minnwi chhu ɲa, "Pɛi fu'u ɲonɔ mbimbhi shina pɛi."*

6

Puru nu yichɛi ɲganɔ pinɔ ndasha'a

¹ Ndiɛ ɲa chɛi ta'a ɲonɔ vɛi fá'o fɛ'i pugu ndiɲ vi monɔ pinɔ nɛ, a kie pi nɛiɲ ɲgãonɔ ti ɲgɛi mburu pi ni ghanɔ ki pinɔ Minnwi ɲa pugu sha'a ki lo mburu pi ni ɲgwa Minnwi pi taonɔtaonɔ? ² Pɛi lo nji ɲa pa ɲgwa Minnwi pi taonɔtaonɔ lɛ nsha'a ɲkuonɔ mbhi? Ti ä mbo ɲa a shi nsha'a pɛi nsha'a ɲkuonɔ mbhi, a kie pi nɛiɲ pa'a pɛi lo ɲká'o nɔ sha'a nu pa puonɔ mi shá'a? ³ Pɛi lo nji'i nji ɲa pia lɛ nsha'a pa ghanɔ ntaonɔ Minnwi? Ä mbo nɛnnɛ kanɔ pɛi kã'o nɔ lii nu pa nnu monɔ chɔmbhi yei! ⁴ Nnɛ ti pɛi mfã'o shá'a, a chwɛ

* 5:13 5:13 *ɲwa'anli Mbra Fɛ nu Gí. 13:5.

khɔ pəi nū'ɔŋ pi shhi pa ŋgwa ŋa pugu lɔ nji'i mbo ŋgwa choshi nɛ? ⁵ A ŋkieŋ nnu lrithɔ ni pəi. Minthe a ki'i mbo ŋa kaŋ ta'a ŋgaŋ shiethɔ lɔ mbo shina pəi ŋa minthe a lūgwi shá'a shina ghaŋ piŋ? ⁶ Ndo nɔ ha'aŋ a pɔ nɛ, ta'a ŋgaŋ piŋ puru ndiŋ vi moŋ piŋ ni pa ghaŋ ki piŋ Minnwi.

⁷ Wu'ɔ pɔ nu ŋa pəi ni noŋ pəi ghəi nthe shá'a nōŋ ŋa pəi kwo ya ŋgū ti ŋgəi nchəiŋ cho ŋkhi. A lɔ ŋka pwa ŋa ɔ mienŋ njəi ŋgə'i nthe ŋa pi fāaŋ nnu mbɪŋ ghɔ, ki mienŋ pi chigi ghɔ? ⁸ Ndo pəi nduthɔ yəi ghà nchwie pa fāŋ pugu pa nchigi, ndo nchwie nne pi mbɪŋ pa liŋ pəi.

⁹ Ki pəi lɔ nji'i nji ŋa mba'a ŋgwa tətəi fā'o shina moŋ Sha'afuŋ Minnwi? Ki'i pi fi vəi: mba'a ŋgaŋ kwo shúŋ, ki ŋgaŋ gha'o pa nnwi, ki ŋgaŋ lánŋ ŋa a kwo shúŋ nɛ, ki pimbɪa ŋa pugu pa shakhi nɛ, ki pimbɪa ŋa pugu lōgɔ pichəi pimbɪa nɔ ŋgwɛ vugu nɛ, ¹⁰ ki pa ŋgina, ki ŋgaŋ lúá, ki pa mbaa là'o, ki pa ŋgwa ŋa pugu chhu phi nthe pichəi ŋgwa nɛ, ki ghaŋ nchigi lɛ ma mfā'o shina moŋ Sha'afuŋ Minnwi. ¹¹ Ndo pichəi ŋgwa shina pəi ni ŋgu'ɔ mbo pi nennɛ. Ndo pi shigao vəi, pi ni nchwie pəi pɔ yi taŋtaŋ, pi ni nchwie pəi pɔ yi ndindi shhi Minnwi ntɔgɔ pi ŋkuŋ ligi Taathɔ mbo Jishɔ Krishto pugu pa Jijwɛ Minnwi yia.

Lə'i kwo nu shúŋ

¹² Pichəi ŋgwa shina pəi chhu ŋa, “Mfā'o nji nɔ chwie nu sheshe yaŋ.” Ndo a lɔ nji'i mbo ŋguŋ yaŋ ŋa a fā'o ghɛrɛ ni pəi. Pichəi chhu ŋa, “Mfā'o nji nɔ chwie nu sheshe yaŋ.” Ndo minthe pa'a ndo nji'i mienŋ sheshe yaŋ fā'o nji mbɪŋ mu. ¹³ Pichəi chhu yugu ŋa, “Maŋ ji pɔ pi ni puŋ, puŋ pɔ ni maŋ ji, ndo Minnwi shi shi'i ŋguŋ vugu yi paa ghɔ.” Ndo noŋ ŋoŋ lɔ mbo pi nɔ kwo nu shúŋ, a pɔ pi yi Taathɔ, Taathɔ pɔ yi noŋ. ¹⁴ Minnwi ni ŋkərə Taathɔ mfu'u moŋ gu, ŋgu'ɔ shi ŋkərə via pi

nɛnnɛ mfu'u pi ni ghrí yi. ¹⁵ Pəi lo nji ɲa noɲ pəi pɔ pi ghrà noɲ Krishto? Minthe ñdɔ̄gɔ ghrà noɲ Krishto nchwīe a pɔ ghrà noɲ shakhi? Minthe pa'a a lo nji'i mbo nɛnnɛ! ¹⁶ Ki pəi lo nji ɲa ɲoɲ ɲa a tūru noɲ yi pugu shakhi nɛ, ta'a noɲ pugu yu? Nthe ɲa pi nā'ay ɲa, "Yi paa ghɔ shi nchīni ɲgū ta'a frɛinoɲ." ¹⁷ Ndo ɲoɲ ye ɲa a chīni noɲ yi mbij Taathɔ nɛ gū ta'a yi pugu yu moɲ jiwɛ.

¹⁸ Pəi tei kwo nu shúoɲ. Sheshe phi nduoɲ ɲa ɲoɲ chwīe nɛ lo nji'i mbo pi moɲ noɲ yu ndo ɲgaɲ kwo shúoɲ chwīe phi pi mbij noɲ yi. ¹⁹ Ki pəi lo nji'i nji ɲa noɲ yəi pɔ pi nda Jiwɛ Minnwi ɲa a pɔ mbij pəi nɛ, ɲa Minnwi ni mfe ni pəi nɛ? A lo mfa'o pəi mfa'o noɲ yəi, ²⁰ Minnwi ni njuoɲ vəi ni tininchoɲ. Nnɛ gha'o Minnwi moɲ frɛinoɲ yɔ.

7

Ntigi ɲkuoɲ nnu lán

¹ Ndwe nɔ līi nu pa nnu pɛ ɲa pəi ni nā'ay nɛ: "A pwa ni mimbia nɔ chhɔ nu ki lo ɲəi mingwɛ." ² Ndo nthe pa mɔoɲ nu nɔ gū nu moɲ nnu kwo shúoɲ, sheshe mimbia wu'ɔ nji pi ɲgwɛ vi, sheshe mingwɛ wu'ɔ nji pi ndaoɲ vi.

³ Mimbia ji ɲgwɛ vi ndii ɲa ɲgwɛ vi tā'a nu nɛ, mingwɛ fe noɲ yi ni ndaoɲ vi ndii ɲa ndaoɲ vi tā'a nu nɛ. ⁴ Nthe ɲa a lo nji'i mfa'o mingwɛ mfa'o noɲ yi, a fa'o ndaoɲ vi. Wu'ɔ nɛnnɛ, a lo nji'i mfa'o mimbia mfa'o noɲ yi, a fa'o mingwɛ.

⁵ Ki'i ɲoɲ lāa vichəi, kaɲ a nɛiɲ pəi pɔ ni ta'anggi nɔ kuo ndii, nnɛ ɲa minthe pəi fe noɲ yəi ni luoɲ Minnwi, ndo ndii ghɔ gha ntɔgɔ pəi pini mbini ɲəi noɲ ɲkamu'oɲ, nnɛ ɲa ki'i Shata mɔoɲ vəi nthe pou wɛiɲ noɲ. ⁶ Ndo ñchhu yei pi nɔ piɲ nu nnu ɲa pəi pi'i nɛ, a lo nji'i mbo pi gí. ⁷ ɲkhwā ɲa ɲguoɲ ɲgwa pɔ nɔ ha'ay mbo

nE. Ndo sheshenonj fā'o ji fé llo mbho Minnwi. Chəi nonj fā'o yei nkwanj fé, yichəi fā'o yini nkwanj fé.

⁸ Ni pa ngwa pE na pugu lo nji'i ndan nE pugu pa kugu, a pwa na pugu kina ki lo ndan no ha'anj mbo nE. ⁹ Ndo ä mbo na minthe pa'a pugu lo ngwēinj nonj yugu, pugu lanj. Nthe na a pwa lanj nu nchaa khu nu nji yəi nu mimbia ki mingwE.

¹⁰ MfE yei gí ni ngwa pE na pugu lanj nE, a lo nji'i mbo pi nyanj gí a yi Taatho. Ki'i mingwE shāanj lán yugu ndaonj vi, ¹¹ ndo ti ä nshāanj, a kina ki lanj, kiEj nenne, a pinj nchini nggì pugu ndaonj vi. Ndo ki'i mimbia fu'u ngwE vi.

¹² Ndo ni pigəi ngwa, nchhu yei, mbo pi mmu, ki lo mbo Taatho, na sheshe mimbia na a nganj pinj nE, mfā'o ngwE vi na a lo nji'i mbinj Minnwi, a khwā no chho nu pugu yu, ki'i a shāanj lán yugu yu. ¹³ Ti sheshe mingwE mfā'o ndaonj vi na a lo mbinj Minnwi, a khwā no chho nu pugu yu, ki'i a shāanj lán pugu yu. ¹⁴ Nthe na pi chwie ndaonj vi na a lo mbinj Minnwi nE po yi taonjaonj nthe ngwE vi na a pinj nE, mingwE na a lo mbinj Minnwi nE po yi taonjaonj nkaa yu nthe ndaonj vi na a pinj nE. A kanj ni mienj ki po pi nenne, puonj pəi shi kanj mbo pi taonjaonj, ndo no ha'anj a po nE, pugu pi taonjaonj.

¹⁵ Ndo ti yE nonj na a lo nji'i mbinj Minnwi nE nshāanj lán, pəi mienj a shāanj. Monj yie nkwanj shina, ndij monj pinj na a mimbia ki mingwE nE, lo nji'i mbo pi monj nkhi. Minnwi gē vəi na pəi chho monj ghighri. ¹⁶ Gò mingwE, o ji pi nei nj na minthe ndaonj ghō kie mbho ghō ndūgu, ki gò mimbia o ji pi nei nj na ngwE ghō shi nkie mbho ghō ndūgu?

Sheshenonj chho nkwanj ha'anj Minnwi gē vi nE

¹⁷ A wu'o mbo pi na sheshenonj chho chombhi yi nkwanj no ha'anj Taatho fE ghō nE, no ha'anj Minnwi

gē sheshenon a pɔ nɛ, â chhɔ chɔmbhi yi nɛnnɛ. Yei pɔ pi gí ña m̄fɛ mon ɲuon pa chɔshi nɛ. ¹⁸ Minnwi ɲga ɲgē sheshenon a kwo nii ɲgunu mbrɛi, ki'i a fu'u li ɲgunu mbrɛi mbiɲ yu. Šsheshenon miɛɲ ki lɔ naa nii ɲgunu mbrɛi ndii ña Minnwi ni ɲgē vi nɛ, ki'i a pa'o nu nɔ nii nu ɲgunu mbrɛi. ¹⁹ Nthɛ ña nii nu ɲgunu mbrɛi ki miɛɲ nu ki lɔ nii lɔ ɲji'i mbɔ yichəi yaon, mmɛ nnu pɔ pi nū'ɔɲ nu kina Minnwi.

²⁰ Šsheshenon kina ɲkwan ha'an Minnwi ni ɲga ɲgē vi a pɔ nɛ. ²¹ Ā mbɔ ña Minnwi ni ɲga ɲgē ghɔ ɔ pɔ pi ɲkuna, ki'i ɔ wie non yɔ nthɛ yinɛ. Ndɔ ti ɔ mfā'o shàna nɔ taon nu mon kuna, ɔ taon mon ghɔ. ²² Nthɛ ña non ña Taathɔ ni ɲga ɲgē vi a pɔ ɲkuna nɛ, lɔ nu'un mbɔ ɲkuna mbhɔ Taathɔ. Wu'ɔ nɛnnɛ, non ña pi ni ɲga ɲgē vi pa'a a lɔ mbɔ ɲkuna nɛ, ɲkuna Krishto. ²³ Minnwi ni njuon vəi pi ni tininchoon, ki'i pəi gū kuna mbhɔ ɲgwamishua. ²⁴ Pa liɲ pan, sheshenon kina pugu Minnwi mon ɲkwan ha'an Minnwi ni ɲga ɲgē vi a pɔ nɛ.

Píe nthɛ ɲgwa pɛ ña pugu lɔ ɲji'i ndan nɛ pugu pa kugu

²⁵ Ndwe, nthɛ ɲgwa pɛ ña pugu lɔ ɲji'i ndan nɛ, ndɔ ɲji'i mfā'o pi gí llɔ mbhɔ Taathɔ, ndɔ m̄fɛ nyan pi'i nu nɔ non ña minthɛ pi yí'ə non mbiɲ yu ntɔɔɔ pi ɲkuon kwoshini Taathɔ. ²⁶ Nthɛ pa ɲgə'i ña a pɔ ndwe nɛ, mbī'i ña a pwa ni non nɔ kina nu ɲkwan ha'an a pɔ nɛ. ²⁷ Ō ndan, ki'i mba'o nɔ shāan nu lan pəi yu. Ō miɛɲ ki lan miɲgwɛ, ki'i ntā'a miɲgwɛ nɔ lan nu. ²⁸ Ndɔ ti Ō ndan, kan ɔ lɔ ɲji'i nchwie phi, ndɔ ti miɲgwɛ ña a shi ya'a lan nɛ ndan, kan a lɔ ɲji'i nchwie phi. Ndɔ pa ghan lan shi mfā'o pa ɲgə'i mon chɔmbhi yei, mba'o pi ña ki'i pəi nii mon pa ɲgə'i pighɔ.

²⁹ Yei njin nnu ɲa ñchhu nu nɛ, ma lɪɲ paɲ, ndii kwo kwi'i. JĒ ndwɛ ɲgɔ̄i nu shhi, pa ghaɲ lán chhɔ nɔ ha'añ pugu lɔ nji'i ndaɲ. ³⁰ ɲgwa pɛ ɲa pugu kɔ̄i nu nɛ chhɔ nɔ ha'añ pugu lɔ nji'i ɲkɔ̄i nu, ɲgwa pɛ ɲa pugu fā'ɔ pwanju'ɔ nɛ chhɔ nɔ ha'añ pugu lɔ nji'i mfā'ɔ pwanju'ɔ, pa ghaɲ yuon maon chhɔ nɔ ha'añ pugu lɔ nji'i mfā'ɔ yaon yuon, ³¹ ɲgwa ha'añ pugu chwīe pa nnu ni pa maon ɲkuon mbhi nɛ, ki'i pugu wēiɲ maon pighɔ nthi nɔ ghɔ. Nthɛ ɲa ɲkuon mbhi yei, mon ɲkwaɲ ha'añ a pɔ ndwɛ nɛ, chhɔ ntɔgɔtɔgɔ.

³² Ñtā'a nu ɲa pəi lūgu mbhɔ ghana njù'ɔ. ɲon ɲa a lɔ nji'i ndaɲ nɛ ghà ɲgwīe non yi pi ni nnu Taathɔ, ɲkwaɲ ha'añ a shi nchwīe njù'ɔ Taathɔ pwa nɛ. ³³ Ndɔ ɲgaɲ lán ghà ɲgwīe non yi pi ni pa nnu ɲkuon mbhi, ɲkwaɲ ha'añ a nthɛ a chwīe túa ɲgwɛ vi pwa nɛ, ³⁴ njù'ɔ yi pɔ pi paa ɲgei. Miɲgwɛ ɲa a lɔ naa ndaɲ ki nji mimbia nɛ, ghà ɲgwīe non yi pi ni pa nnu Taathɔ, ɲkwaɲ ha'añ a nthɛ a pɔ yi taonɲaon mon frɛiɲon pugu pa jijwɛ. Ndɔ miɲgwɛ lán ghà ɲgwīe non yi pi ni pa nnu ɲkuon mbhi, ɲkwaɲ ha'añ a nthɛ a chwīe túa ndaon vi pwa. ³⁵ Ñchhu yei pi nɔ ghĒɛ nu vəi, ki lɔ mbɔ pi nɔ nū'ɔɲ nu sheshe lri mbij pəi, ñchhu pi nɔ chwīe nu pa nnu nyiɲ shi'i, nne nɔ ghĒɛ nu pəi fɛ njù'ɔ yəi ni Taathɔ ki ghrà yi lɔ mbɔ li'i nduon.

³⁶ Šhesheɲon mbī'i ɲa nchwīe nu nnu yi lɔ nji'i ɲkā'ɔ ni muon miɲgwɛ ɲa pugu yu kā'a lán nɛ, nji ji nu miɲgwɛ ghɔ ya ɲga'a vi a pi'i ɲa pugu shi ndaɲ, pugu yu laɲ nɔ ha'añ a tā'a nu nɛ, pugu lɔ nji'i nchwīe phi. ³⁷ Ndɔ ɲon ɲa a lɔgɔ nthi mi mon njù'ɔ yu ki pi lɔ ɲi vi ɲi, ndɔ mfā'ɔ nji nɔ wēiɲ nu non yi, ndɔgɔ nthi mi mon njù'ɔ yu ɲa mba'a a laɲ miɲgwɛ ghɔ nɛ, ɲon ghɔ chwīe a pwa. ³⁸ Nɛnɛ ki'ɛ, ɲon ɲa a laɲ miɲgwɛ ɲa pugu yu kā'a lán nɛ chwīe a

pwa, ndo ye non ja a laa ki lo ndan ne ka chwie a pawpa wga'a.

³⁹ Laj mingwe pugu ndaon vi krao no ha'an ndaon vi wu'c mbo yi maon ne. Ndo ti ndaon vi nkhu, kan a fa'o shina no lan nu mimbia ja a khwa ne pi wu'c no ha'an mimbia gho mbo ngan pin Taathc. ⁴⁰ Ndo mon nyar pi'i nu, a shi mfa'o ntou pwatua no ha'an a nkina no ha'an a po ne. Ndo mbi'i ja mmu nkaa mu fa'o Jijwe Minnwi.

8

Pie nthe pa maon ji ja pi fe'ingien no gho ni pa nnwi ne

¹ Ndwe, no pa maon ji * ja pi fe'i pa nnwi no gho ne, pigi ji ja pichai ngwa shina pai nchhu ja, "nguon yia fa'o lina." Lina gha nchwie non fa'o non non, ndo khwa gha ma'an ghr'i. ² Sheshenon mbi'i ja a ji nnu, ngan vi lo naa nji no ha'an a fa'o no ji nu ne. ³ Ndo sheshenon ja a khwa Minnwi ne, Minnwi ji vi.

⁴ Nthe yie gho, no ji nu maon ja pi fe'i pa nnwi no gho ne, pigi ji yine no ha'an pichai shina pai chhu ja, "yichai yaon lo mbo fo no nnwi mon mbi" pugu pa ja "a wu'c ta'a Minnwi ja a po." ⁵ A ndo mbo pi ja yaon po ja pi mein ni pa nnwi, ki a po pi po ki shhe, wu'c no ha'an shishini ntou pa "nnwi" pugu pa "taathc" po ne, ⁶ ndo ni pia a wu'c mbo ta'a Minnwi, mbo Taa ja nguon pa yaon lo pi mbho yu, pia chombhi nthe pi ju, ni ta'a Taathc mbo Jishc Krishto ja pi togo pi mbin yu nchwie nguon pa yaon, pia fa'o chombhi ntogo pi mbho yu ne.

⁷ Ndo a lo mfa'o nguon ngwa mfa'o lina yei. Pichai pa ngwa ni nkwo we ni pa nnwi ti nchein ndwe, ne ja ndii ja pugu ji maon ja pi fe'i pa nnwi no gho ne, pugu pi'i

* 8:1 8:1 Mon Gri, li'i yei chra pi nkuon minyien ja pi sho mfe'i ingien no gho ne.

ɲa a pɔ pi gha'o nu ya nnwi shini. Nthe ɲa ɲganthɔ yugu lɔ ntini nɛ, pugu pɪ'i ɲa pugu chwɛ phi. ⁸ Mba'a a yi'i nchwɛ maon ji shina yia pia pa Minnwi pɔ shi'i. Mba'a pia yi'i mbhe yichɛi yaon nɔ ha'an ɲia mien ki ji, ki nshei yichɛi yaon nɔ ha'an ɲia nji.

⁹ Pɛi lina nu ɲa ki'i pɔ nu ɲa pɛi fā'o nji nɔ chwɛ nu sheshe nnu pɔ ki'ingini ni ɲgwa ɲa pugu lɔ nji'i ntini mon pin nɛ. ¹⁰ Nthe ɲa sheshenon ɲɛi ghɔ ɲa ɔ fā'o lina nɛ, ɔ thɔ nji yaon nda pa nnwi, pa'a yie ghɔ lɔ nchwɛ vi juju ɲkaa yu, ɲa ɲganthɔ yi lɔ nji'i ntini nɛ, a ji maon ɲa pi fɛ'i pa nnwi nɔ ghɔ nɛ? ¹¹ Nenne ntɔgɔ pi ɲkuon pɔ nu ɲa ɔ ji, ɔ pirɪ ɲon vei ɲa ɲjù'ɔ yi lɔ ɲa ntini nɛ, mbɔ ɲon ɲa Krishto ni ɲkhu nthe vi nɛ. ¹² Pɛi kie nenne mfāan mbɪn pa liɲ pɛi, nchhɔ mfe fi ni ɲganthɔ yugu ɲa a lɔ nji'i ntini nɛ, nenne mfāan mbɪn Krishto. ¹³ Nthe yie ghɔ, māon ji nchwɛ ndɪn a mon pin chwɛ phi, pa'a ndɔ ma nu'un ɲkru frɛi, nne ɲa ki'i ndɪn a gū mon phi.

9

Nji pugu pa fā'a ɲgan ntaon Krishto

¹ Ndɔ mfā'o nji nɔ chwɛ nu sheshe nnu ɲa ɲkhwā nɛ nɔ sheshenon nduon? Ndɔ mbɔ ɲgan ntaon Krishto? Nshini ndɔ ɲɛi Jishɔ Taathɔ via? Pɛi lɔ mbɔ pi mbhɔ fā'a a mon Taathɔ? ² A kan mbɔ ɲa ndɔ nji'i mbɔ ɲgan ntaon Krishto ligi pichɛi ɲgwa, kan shishini mi ɲgan ntaon vi ligi pɛi, nthe ɲa pɛi nduthɔ yɛi pa li nɔ nɔon nu ɲa mi ɲgan ntaon Taathɔ.

³ Yei ɲkwan ha'an nshi ntaa non a shhi ɲgwa pɛ ɲa pugu shi ntou a nɛ. ⁴ A lɔ mbie ɲa pi fɛ maon ji pugu pa maon nnu ni pigi ɲkaa pigi? ⁵ A lɔ ɲkā'o ɲa pigi thɔ pigi pa pinɲɛ ɲa pigi lan, mbɔ ghan pin, nɔ ha'an pichɛi ghan ntaon Jishɔ pugu pa ndɪn Taathɔ pugu pa Kefa chwɛ ɲkaa

pugu nE? ⁶ Ki a wu'ɔ pigi Banaba ɲa a yi'i ɲa pigi fā'a nɔ fā'o nu yaon?

⁷ A gɔ̃ ɲa a ghà mfā'a nɔ shooge ndina ju ni non yi? A yəi ɲgan fā'a nyien ɲa minthe a phi ntien thi mon nyien, ndɔ a nthe pa'a a lɔ ɲka ntien thi mon nyien ghɔ̃ ɲji, ki a ghà ɲkē'i gɔ̃ minji ki lɔ nnu yichəi mbini minji ghɔ̃? ⁸ ɲgu'ɔ nchrā yei nnu pi nɔ ɲonmishua? ɲwa'anli gí lɔ ɲgu'ɔ nchhu pi nEnne? ⁹ Nthe ɲa pi nā'an mon gí Mushi ɲa, "Ki'i ɲkrao nchò fua ndii ɲa a nyien nu ɲkuon reshi nɔ kwie nu nE." Pəi pī'i ɲa Minnwi lina pi ni fua nne? ¹⁰ A lɔ ɲja nchrā nthe pi pia? Pi nā'an nne nthe pi pia. Nthe ɲa ɲgan fā'a sho fā'a nthɔ mfā'o pi kwā'a, ɲgan kwōo nthɔ mfā'o pi kwā'a nɔ fā'o nu ghrà maon kwōo ghɔ̃.

¹¹ Pigi mbigi ntien mon jijwe shina pəi, a yien ti ɲa'a nɔ kwōo nu ntien, mbɔ maon ɲa minthe pigi ji ndɔ nnu nE lɔ mbhɔ pəi? ¹² Pichəi ɲgwa mfā'o ghrí nɔ kwe nu yaon mbhɔ pəi, kan pigi lɔ ɲka fā'o fā'o ncha yie ghɔ̃?

Nɔ pigi shini ndɔ ɲji'i nthi pi ɲkuon ɲji yei, pigi ghà ɲgwēin ɲjù'ɔ mon ɲguon yaon ghao ncha ɲa pigi nū'ɔn kī'ingini ni pwa pisha'akhɔ Krishto.

¹³ Pəi lɔ ɲjəi ɲa ɲgwa pE ɲa pi nū'ɔn vugu ɲa pugu fā'a nu mon Nda Minnwi nE ghà mfā'o maon ji pugu pi Nda Minnwi, ɲgwa pE ɲa pugu ghan fe'ingien ɲkuon li'i fe'ingien nE fā'o yichəi maon fe'ingien ghɔ̃ nɔ maon ji pugu? ¹⁴ Wu'ɔ nEnne, Taathɔ fe gí ɲa ɲgwa pE ɲa pugu ghà nchii pwa pisha'akhɔ nE fā'o ɲjru yugu lɔ ɲkuon pwa pisha'akhɔ ghɔ̃. ¹⁵ Nɔ, ɲɔɔ ɲji'i nthi ɲkuon sheshe ɲji yei, ndɔ pa'a ndɔ ɲji'i nā'an nnu pei pi nɔ kie nu mfā'o pa maon pighɔ̃. A ka pwa ɲa ɲkhu ncha ɲa mien ɲon tāra a ni nnu ɲa ɲkwēi ɲjù'ɔ nthe yie ghɔ̃ nE. ¹⁶ Nthe ɲa mi nchii pwa pisha'akhɔ, pa'a yie lɔ ɲji'i nchwie a ɲkwēi

njù'ò a. Nthɛ ɲa a yiyi'i ɲa ñchii. ɲgə'í shi ɲgwɛiɲ a nɔ ha'an mi mienj ki lɔ nchii ɲkàni pwa pisha'akho.

¹⁷ Nthɛ ɲa mi nchwie pi ki pi lɔ nji'i mfra a fra, kaɲ ñshi mfā'ò pe. Ndɔ mi mienj pi ɲa pi ɲi a ɲi, kaɲ a wu'ò fā'a ɲa pi fɛ ɲa nchwie. ¹⁸ Ti pe a pɔ pi kho? A fā'ò nu shàna nɔ chii nu pwa pisha'akho ki lɔ ɲkwe pe, ki lɔ nthi pi ɲkuonj ɲi a nɔ fā'ò nu pe monj pwa pisha'akho.

¹⁹ Nthɛ ɲa nji'i nthɛ nɔ ha'an ñdɔ nji'i mbɔ ɲkùna mbho sheshenonj nɛ, ñdɔgɔ nonj a mbɔ muonj fā'a mbho ɲguonj ɲgwa, nɛ ɲa minthɛ ɲkara ntou yugu. ²⁰ Ni pa ɲgwa Juu, ɲkara mbɔ nɔ ɲonj Juu nɛ ɲa minthɛ ɲkara ntou yugu. Ni pa ɲgwa pɛ ɲa pugu ghà mba'ò pi nɔ nū'ɔɲ nu gí Mushi nɛ, ɲkara mbɔ ta'a ɲganj nū'ɔɲ gí (nji'i nthɛ pi nɔ ha'an a lɔ nji'i ɲa mmu nduthɔ a nū'ɔɲ gí nɔ lūgu nu nɛ) nɛ ɲa minthɛ ɲkara ɲgwa pɛ ɲa pugu pa'ò pi nɔ nū'ɔɲ nu gí nɛ. ²¹ Ndii ɲa mfa'a pi pigi pa ɲgwa pɛ ɲa pugu lɔ nji nnu gí Mushi nɛ, mummu pɔ nɔ ɲonj ɲa a lɔ nji'i nji nnu gí nɛ (ndɔ ki lɔ mbɔ pi ɲa ñdɔ nji'i nthɔ nū'ɔɲ gí Minnwi, ɲga mba'ò nu nɔ nū'ɔɲ nu gí Krishto) nɛ ɲa minthɛ ɲkara ɲgwa pɛ ɲa pugu lɔ nji nnu gí Mushi nɛ pugu gū ghanj piɲ.

²² Ni ɲgwa pɛ ɲa pugu lɔ nja ntini monj piɲ nɛ, mummu pɔ nɔ ha'an ñdɔ nja ntini monj piɲ ɲkaa mu, nɛ ɲa minthɛ ɲkara ɲgwa pɛ ɲa pugu lɔ ntini monj piɲ nɛ. ɲkwo gū ɲguonj yaonj ghao ni ɲguonj ɲgwa ghao nɛ ɲa monj ɲguonj shɛndaonj ghao minthɛ ɲkwe pichəi. ²³ Nchwie ɲguonj nnu pighɔ ghao nthɛ pi ɲkàni pwa pisha'akho, ɲa pigi pugu fā'ò shéi yi ka'a.

²⁴ Pəi lɔ nji ɲa monj li'i shiri tei, ɲguonj ghanj shiri tei ghao ghà ntei ndɔ a wu'ò mfā'ò ta'a yi ɲgá'ò? Nnɛ, pəi tei nɔ ha'an pəi shi mfā'ò ɲgá'ò ghɔ nɛ. ²⁵ ɲgwa pɛ ɲa a ghà mbɔ monj nnu ɲa a pie ɲa pi shishiri nɛ ghà ɲgwɛiɲ

nonj yugu monj nguonj nnu. Pugu ghà nchwīe nɛnnɛ ɲa pi shhɔ̄ vugu ni ɲgá'ò ɲa a ghà ndá'a mbiri nɛ, ndɔ yia pɔ pi yɛ ɲa a shi'a mbiri nɛ. ²⁶ Nnɛ, ñshi'a nji'i ntei pi ki lɔ ndii li'i. Nɔ ɲganj chhwi krao, ñshi'a nji'i mā'anj krao a pi li'i gha. ²⁷ ɲga ɲgwie nonj a, nchwīe ɲa a ya'ò pi mbhɔ mu, nnɛ ɲa ñshi ɲga ɲkwo chii ɲkɛni pwa pisha'akhɔ ni pichəi ɲgwa, pa'a mummu nduthɔ a lɔ mienj ki ɲkā'ò nɔ fā'ò nu ɲgá'ò ghɔ.

10

Shūu nu tónə nthɛ Pa nnwi

¹ Ndɔ ntá'a nu, ma pa liɲ paɲ, ɲa pəi mienj ki lɔ nji nnu ɲa a lɔgɔ li'i mbij pa taa pia ɲa pugu ni nthɔ ɲjɔu ɲijɲ Mushi lleshhi nɛ. ɲguonj yugu ghao ni mbɔ la'ò lúluɲ, nyiɛɲ ntiri monj mmɛ ɲkhí ɲa pi ni mɛiɲ ni ɲkhí Pipie nɛ. ² Monj lúluɲ ghɔ pugu pa ɲkhí, pugu ni ɲkwe ɲkhí nɔ ghanj younjɲ Mushi. ³ ɲguonj yugu ghao ni ɲji wu'ɔ ta'a ɲkwanj maonj ji monj jijwɛ. ⁴ ɲguonj yugu ni nnu ta'a ɲkwanj yaonj nnu monj jijwɛ. Pugu ni nnu ɲkhí llo monj ɲkhí monj ɲgù'ɔ monj jijwɛ ɲa pugu pugu ni nyiɛɲ nu nɛ, ɲgù'ɔ ghɔ pɔ Krishto. ⁵ Ndɔ, Minnwi ni mfā'ò pigítua ni yiɛɲ yugu, nnɛ njwi vugu njrā khu yugu monj ɲkūnu njó.

⁶ Nnɛ yei nnu ni ndɔgɔ li'i pi nɔ li ni pia, nnɛ ɲa ki'i pia khwā phɛ nɔ ha'anj pugu ni nchwīe nɛ. ⁷ Ki'i pəi pɔ ghanj gha'ò pa nnwi nɔ ha'anj pichəi shina pugu ni mbɔ nɛ. Nɔ ha'anj pi ni nā'anj nɛ, “ɲgwa pighɔ ni nchɔchhɔ shhɛ ɲji maonj ndɔ nnu, ɲga ndɔllo nchwe michwe.” ⁸ Ki'i pia mā'anj nonj yia monj kwoshuonj nɔ ha'anj pichəi pugu ni nchwīe nu nɛ, monj ta'a llé pugu gū ɲkhu ti mbɔ paa wuɲ ɲkanj ni ɲkanj yi trɛi.

⁹ Ki'i pia ywɛ'i Krishto nɔ ha'anj pichəi shina pugu ni nchwīe, pa mitwɛ'i jwi vugu nɛ. ¹⁰ Ki'i pia luɔ nu nɔ ha'anj pichəi shina pugu ni nduo ɲganj ntaonj gu jwi vugu nɛ.

¹¹ NnE nnu pei ni ndōgo li'i mbiñ pugu nō pa li ndō pi nā'anj nō tigi nu via nō ghō. Nthe ña pia pō yia pi moñ ndii ña mbhi kwo chhō ndugwi nu nE.

¹² Nthe yie ghō, sheshenon ña a pi'i ña a tithi nE lina nu kañ a shi ngū. ¹³ Yichōi ywe'i nu lō nE ñga'a vōi, ki lō ñgu'ō mbō pi ye ña a ghà nthō ni sheshe ñonmishua nE. Ndō Minnwi pō pi ñon ña a ghà nū'ōñ kà'a yi nE, mba'a a yi'i miēñ ywe'i nu thō ni pōi nchaa fi'i ghrī yōi nō thi nu thi. Ndō ndii ña ywe'i nu thō ni pōi nE, a piñi nchu'ō ndaon ña minthe pōi kie ntaon nE, nne ña minthe pōi tii shii.

¹⁴ Nthe yie ghō, ma ñkiēñ pa liñ pañ ña ñkhwā, pōi tei gha'o nu pa nnwi. ¹⁵ Nthō nchrā nu ni pōi pi nō ñgwa ña pugu fā'o shiethō. Pōi pi'i nnu ña ñchhu nu nE ñkaa pōi ni thō yōi. ¹⁶ Ndua mbōrō ña pia ghà mfe tōo nu nō ghō, ndii ña pia ghà ñgrā ndō nnu nE, chhō nōon pi ña pia pō pi ñgia chhī Krishto. Brēi ña pia ghà mbō'i ndii ña pia kru brēi ghō nE, chhō nōon pi ña pia ñgia non Krishto. ¹⁷ Nthe ña a wu'ō ta'a brēi, pia ña pia pō pi ntu yie nE, pia pō pi ta'a frēinon nthe ña ñguon yia ghao ghrā pi ta'a brēi ghō. ¹⁸ Pi'i mbiñ ñgwa Ishrae, ñgwa pE ña pugu kru maon fe'ingien nE shi lō mbō pi ñgia fā'a li'i fe'ingien?

¹⁹ Njiñ nnu ña ñchhu nu nE ki'e pō pi ña? Yie nōon pi ña maon ji ña pi fē'i pa nnwi nō ghō nE pō pi yichōi yaon, ki ña pa nnwi pō pi yichōi yaon? ²⁰ ñga! Njiñ nnu ghō pō pi ña pa ñgwa ki ji Minnwi ghà ñga mfe'i ñgien, mfe maon pi ni pa miñweñ. Pugu shi lō mfe pi ni Minnwi. Ndō pa'a ñdō ntā'a nu pōi chī kwō pōi pa miñweñ. ²¹ Minthe pa'a pōi lō ñji'i nnu ndua Taathō mbini nnu ndua pa miñweñ. Minthe pa'a pōi lō ñji maon ñkuon taprēi Taathō mbini ñji ñkuon taprēi pa miñweñ. ²² Ki pia tā'a nu nchwē Taathō fā'o the fugu? Pia titini nchaa vi?

Chwīe ŋguoŋ nnu ghao pi nɔ fɛ nu ndigha’o ni Minnwi
²³ Pi ghà nchhu ŋa, “Minthɛ òchwīe sheshe nnu,” ndɔ a
 lɔ nji’i mbɔ ŋguoŋ yaon ŋa a fā’o ghèrɛ. “Minthɛ òchwīe
 sheshe nnu,” ndɔ a lɔ nji’i mbɔ ŋguoŋ yaon ŋa a ghà
 nchwīe ŋon ku’ɔ mon piŋ. ²⁴ Ki’i ŋon wu’ɔ ntā’a pi ji shéi
 ni non yi, ŋon tā’a pi shéi ŋgwa nduoŋ.

²⁵ Ji sheshe yaon ŋa pi fini nu mon taj frèi nɛ, ndɔ ki
 lɔ nji’i mbie sheshe pié nthɛ pi ŋganthɔ yɔ. ²⁶ Nthɛ ŋa,
 “ŋkuoŋ shhɛ pugu pa ŋguoŋ yaon ŋa a pɔ mon ghɔ, nɛ
 pɔ pi yi Taathɔ.”

²⁷ ŋon ŋa a lɔ nji’i nji Minnwi nɛ mēiŋ vɛi li’i ji, pɛi
 khwā nɔ ghɛi nu, pɛi ghɛi, sheshe yaon ŋa pi tigi shhi
 pɛi nɛ, pɛi ji ki lɔ mbie sheshe pie nthɛ ŋganthɔ yɛi.
²⁸ Ndɔ ti ŋon nchhu ni pɛi ŋa, “Pi kwo fɛ’i ŋgiɛŋ ni yaon
 yinɛ” ki’i pɛi ji, nthɛ pi ŋganthɔ ŋon ghɔ ŋa a shwei vɛi
 nɔ ghɔ nɛ. ²⁹ Ndɔ nji’i nchhu pi ŋganthɔ yɛi, nthɛ pi yi
 ŋon ŋa a shwei vɛi nɛ. Nthɛ ŋa, a shi nchwīe khɔ nji a
 nɔ chwīe nu sheshe nnu chhɔ na’añ ŋganthɔ ŋon nduoŋ
 vɛi? ³⁰ Mi kaŋ nji ni tōo nu, ŋon fɛ’i a nthɛ pi khɔ, nthɛ
 nnu ŋa Ìntōo Minnwi nɔ ghɔ nɛ?

³¹ Nɛnnɛ, ki pɛi ji pi yaon ki nnu nu, ki sheshe yaon
 ŋa pɛi chwīe nu nɛ, pɛi chwīe ŋguoŋ yi ghao pi nɔ fɛ
 nu ndigha’o ni Minnwi. ³² Pɛi chhɔ chɔmbhi yɛi mon
 ŋkwaŋ shɛndaon ŋa mba’a a yi’i mbɔ ki’ingini ni pa Juu,
 ki ŋgwa taon nduoŋ ki ni chɔshi Minnwi. ³³ Wu’ɔ nɔ ha’añ
 ŋga ŋkāa nɔ chwīe nu túa ŋguoŋ ŋgwa pwa mon ŋguoŋ
 nnu ghao ŋa òchwīe nu nɛ, ki lɔ nchhɔ ntā’a pi nyan shéi
 nɛ, ntā’a pi yi ntou ŋgwa, nɛ ŋa minthɛ pugu lūgu.

11

¹ Pɛi pīni a wu’ɔ nɔ ha’añ òchhɔ mbini Krishto nɛ.

Pūoŋ nu thɔ ndii ŋa pɛi kiri li’i gha’o Minnwi nɛ

² Ndwe, m̄biñ v̄əi nthɛ ɲa p̄əi kw̄iɲ a moɲ ɲguoɲ pa nnu ghao. Ndɔ mb̄ini nū'ɔɲ pa nū'ɔɲ wu'ɔ nɔ ha'əɲ ɲki fɛ ni p̄əi nɛ.

³ Ndɔ ñtā'a nu p̄əi ji ɲa thɔ sheshe mimb̄ia pɔ pi Krishto, thɔ miɲgwe l̄əɲ pɔ ndaoɲ vi, thɔ Krishto pɔ Minnwi. ⁴ Sheshe mimb̄ia ɲa a luoɲ Minnwi, ki ɲj̄əi nnu mbhɔ Minnwi nchhu nu, ni thɔ yi yi p̄uoɲ nɛ, ch̄i'ə thɔ yi. ⁵ Sheshe miɲgwe l̄əɲ ɲa a luoɲ Minnwi, ki ɲj̄əi nnu mbhɔ Minnwi nchhu ni thɔ sha nɛ, ch̄i'ə thɔ yi, a wu'ɔ mbɔ pi ta'a yaɔɲ pugu kiri nu thɔ yi. ⁶ Nthɛ ɲa miɲgwe l̄əɲ miɛɲ ki p̄uoɲ thɔ yi, a ya nɛ ɲkiri thɔ yi a kwi'i. Ndɔ nthɛ ɲa a nnu lrithɔ ni miɲgwe nɔ ya'a nu ɲgiithɔ yi, ki kiri nu thɔ yi nɛ, a pie ɲa a p̄uoɲ thɔ yi.

⁷ Nthɛ ɲa mimb̄ia lɔ ɲji'i mfā'o nɔ p̄uoɲ nu thɔ yi nthɛ ɲa a pɔ pi fhi Minnwi, mb̄ini mbɔ ndigha'o yi. Ndɔ miɲgwe pɔ pi ndigha'o mimb̄ia. ⁸ Nthɛ ɲa pi shi ki lɔ nchw̄ie mimb̄ia pi llɔ mb̄iɲ miɲgwe, pi ni nchw̄ie pi miɲgwe llɔ mb̄iɲ mimb̄ia. ⁹ Wu'ɔ nɔ ha'əɲ pi shini ndɔ nchw̄ie mimb̄ia nthɛ pi miɲgwe, pi ni nchw̄ie pi miɲgwe nthɛ mimb̄ia. ¹⁰ A nnu ɲa a chw̄ie a pie ɲa miɲgwe fā'o l̄i thɔ yu nɔ n̄oɲ nu ɲa a gha'o ndaoɲ vi, nnɛ nthɛ pa ghaɲ ntaoɲ Minnwi.

¹¹ Mbapa nɛnnɛ, moɲ chɔmbhi yia moɲ Taathɔ, miɲgwe lɔ ɲji'i mbɔ pi ni thɔ yi ki mimb̄ia, ndɔ pa'a mimb̄ia lɔ ɲji'i mbɔ ni thɔ yi ki miɲgwe. ¹² Nthɛ ɲa nɔ ha'əɲ pi ni nchw̄ie miɲgwe pi llɔ mb̄iɲ mimb̄ia nɛ, a wu'ɔ ha'əɲ a phi miɲgwe mbhi mimb̄ia. Ndɔ ɲguoɲ nnu ghao llɔ pi mbhɔ Minnwi.

¹³ P̄əi p̄i'i ni thɔ ȳəi ɲa a kā'o ɲa miɲgwe luoɲ Minnwi ni thɔ sha? ¹⁴ P̄uoɲ mbhi lɔ n̄oɲ ɲa a nnu lrithɔ ni mimb̄ia nɔ fā'o nu ntaoɲ ɲgiithɔ? ¹⁵ Ndɔ ti miɲgwe mfā'o ntaoɲ ɲgiithɔ a pɔ pi nd̄ipwa ghɔ. Pi fɛ ntaoɲ ɲgiithɔ ghɔ nɔ p̄uoɲ nu thɔ yi. ¹⁶ Ndɔ ti shesheɲoɲ ntā'a

nu ndōu, kaŋ pigi lo mfā'o yichəi nù'orŋ nduoŋ ndo pa'a pa choshi Minnwi lo mfā'o ŋkaa pugu.

Maonji Taatho

¹⁷ Ndo moŋ nnu yei ŋa ntā'a nu nchhu ni pəi nɛ, ndo nji'i ntho mbiŋ vəi piŋ nthɛ ŋa pəi shi lo ŋkiri ta'a li'i pi no shi'i, pəi kiri pi no phi. ¹⁸ Nthɛ ŋa no jɛ nu, ŋa'o ŋa pa minduoŋnduoŋ pɔ shina pəi ndii ŋa pəi kiri no choshi nɛ, ndo mbiŋ ŋa nnu shini pɔ moŋ nnu yei. ¹⁹ Ndo khutho lo mbɔ, a yi'i ŋa minduoŋnduoŋ fā'o no pɔ nu shina pəi, nɛ ŋa minthɛ pi ji pa ŋgwa ndindi shina pəi.

²⁰ Ndi ŋa pəi kiri ta'a li'i nɛ, pəi lo nji'i nji pi maonji Taatho no ha'ar pəi pi'i nɛ. ²¹ Nthɛ ŋa no ha'ar pəi ji nu nɛ, sheshəŋŋ ghəighəi ntho nji ji ki lo nchəi ndiŋ vi. Nji yia ta'a ŋoŋ ndo vichəi ŋoŋ ka lo ŋkwo paapaa. ²² Pəi lo mfā'o pa la'a no ji nu ndo nnu nu fo? Ki pəi tā'a nu nchī'ə choshi Minnwi ndo mā'ar lritho mbiŋ pa ŋgwa ŋa pugu lo nji'i mfā'o yaon nɛ? Mi shi nchhu ni pəi pi ŋa? Nshi mbiŋ vəi ŋa pəi chwie a kā'o moŋ nnu yei? ŋga, mba'a mōŋ.

²³ Nthɛ ŋa ntigi ŋa mi ni ŋkwe mbho Taatho nɛ, ye ŋa mfe ni pəi nɛ: ŋa ni tu'u ye ŋa pi ni mfini Jisho Taatho, a ni ndōgɔ brei, ²⁴ ŋga ntōo Minnwi, mbə'i nchhu ŋa, “**Yei** frɛinoŋ a ŋa a pɔ ni pəi. Pəi chwie nɛiŋ no kwij nu ma.” ²⁵ Wu'ɔ nɛnnɛ, a lōgɔ ndua ndii ŋa pugu ni ŋkwo kru nɛ, nchhu ŋa, “**Ndua** là'o yei pɔ pi kina fhi ŋa Minnwi wrā moŋ chhi a nɛ. Sheshe ndii ŋa pəi nnu nɛ, pəi chwie nɛnnɛ no kwij nu ma.” ²⁶ Sheshe ndii no ha'ar pəi kru brei yei ndo nnu ndua là'o yei nɛ, pəi chii gu Taatho ti a shi ntho.

²⁷ Nthɛ yie ghɔ, sheshəŋŋ ŋa a kru brei ghɔ ki nnu ndua Taatho moŋ shendaon ŋa a lo nji'i ŋkā'o nɛ, shi mbɔ ŋgusha'a nthɛ frɛinoŋ Taatho pugu pa chhi yi. ²⁸ Ndo

a yī'i na ḡonj lii nonj yi ḡkaonj maa ḡkru brɛi ḡhɔ ndɔ nnu ndua là'o ḡhɔ. ²⁹ Nthɛ na sheshɛnonj mienj ki ji njinj frɛinonj Taathɔ ndii na a kru brɛi ḡhɔ ndɔ nnu llɔ monj ndua là'o ḡhɔ nɛ, kaŋ a ni'ij shá'a mbij yu nɔ ha'anj ɔ kru ndɔ nnu nɛ. ³⁰ A chwɛ yei ḡhɔ pa'a ntou pa ḡgwa shina pɛi lɔ ntini, pichɛi fá'o ḡhɛnɔ, pichɛi pini ḡkhu.

³¹ Pia kaŋ ni nsha'a nonj yia shishi'i pa'a pi lɔ nji'i nsha'a via. ³² Ndɔ ndii na Taathɔ sha'a via nɛ, a yu'u via yu'u nne na ki'i pia ma mbɔ pa ḡgusha'a pia pa ḡkuonj mbhi ka'a.

³³ Nɛnnɛ ki'ɛ, ma pa lij paŋ, ndii na pɛi kiri ta'a li'i nɔ ji nu maonj ji Taathɔ nɛ, pɛi ywɛɛ pichɛi ḡgwa. ³⁴ Nji njia sheshɛnonj, á ji maonj la'a, nne na pɛi gha ḡkiri, ki'i pɛi fá'o njɔ Minnwi.

Nshi mbiri pa pigɛi nnu ndii na nthɔ nɛ.

12

Pa nnu na Jijwɛ Minnwi ghà ḡḡɛɛ ḡgwa nɔ chwɛ nu nɛ

¹ Ndwe, nthɛ pa fé monj Jijwɛ, ma pa lij paŋ, ndɔ ntá'a nu na pɛi pɔ monj ki ji. ² Pɛi ji na ndii na pɛi shini ndɔ naa mbij Minnwi nɛ, pi ni nchwɛ pɛi fáanj ndaonj nchhɔ ḡga'o pa nnwi na mimfɛ pa'a pugu lɔ nchrá nɛ. ³ Nɛnnɛ, ntá'a nu na pɛi ji na mba'a sheshɛnonj na a chrá pi ni Jijwɛ Minnwi nɛ yi'i nchɔnɔ Jishɔ, ndɔ mba'a sheshɛnonj chhu na Jishɔ Taathɔ ki lɔ ntɔɔ pi mbhɔ Jijwɛ Minnwi.

⁴ Ntou pa ḡkwanj ḡkwanj fé monj Jijwɛ pɔ fɔ, ndɔ ḡguonj yi ghao llɔ pi mbhɔ Ta'a Jijwɛ. ⁵ Ntou pa ḡkwanj ḡkwanj fá'a pɔ, ndɔ ḡgu'ɔ ndhɔ pi mbhɔ ta'a Taathɔ. ⁶ Ntou pa nnu chwɛ pɔ fɔ, ndɔ a wu'ɔ ta'a Minnwi na a fɛ nji ḡguonj yugu ghao ni sheshɛnonj.

⁷ Ndɔ ni sheshɛnonj, Jijwɛ Minnwi nɔonj nonj yi na pugu yu pɔ ka'a nne nɔ thɔ nu ni ḡhɛɛ ni ḡguonj ḡgwa. ⁸ Jijwɛ ḡhɔ fɛ chrà ḡkàni shiethɔ ni ta'a nonj, ḡga mbɔ ni vichɛi

ḡoḡ, wu'ɔ ta'a Jijwε ghɔ fε ḡkɛni chrà lina. ⁹ Wu'ɔ ta'a Jijwε ghɔ fε piḡ ni yichəi ḡoḡ, ḡga mbɔ ni vichəi a fε nji yīḡi ḡhɛnɔ. ¹⁰ A fε ni yichəi ta'a ḡoḡ, nji nɔ chwie nu pa nnu ghraoghrao, ni yichəi, a fε yəi nu nnu nchhu. A fε ni yichəi, nji nɔ ji nu ḡa ki ḡkɛni llo pi mbhɔ Jijwε Minnwi ki jijwε nduoḡ. A pini mfε ni yichəi, nji nɔ chrā nu moḡ pa chrà taḡ ḡa pi lo nji nε, ni vichəi a fε nji nɔ tūḡu nu chrà pighɔ ḡa pi shi lo nji nε. ¹¹ Ndɔ wu'ɔ ta'a Jijwε ghɔ fā'a ḡguoḡ pa nnu pei. A thɔ mfε pa fé ni sheshəḡoḡ wu'ɔ ḡkwaḡ nɔ ha'aḡ a khwā nε.

Ta'a fr̄einonḡ ni ntou pa ghrà pi

¹² Nthε ḡa wu'ɔ nɔ ha'aḡ fr̄einonḡ ḡoḡmishua ta'a yi ndɔ mfā'o ntou pa ghrà pi nε, ndɔ ḡguoḡ pa ghrà pi pighɔ, nji'i nthε pi nɔ ha'aḡ a ntou pi nε, pɔ pi ta'a fr̄einonḡ, a nɔ ha'aḡ a pɔ ni Krishto ḡkaa yu nε. ¹³ Pi ni ḡkwe via ni ḡkhī moḡ ta'a Jijwε moḡ ta'a fr̄einonḡ, ki pia pɔ pi ḡgwa Juu ki ḡgwa taḡ nduoḡ ki pia pɔ pi pa kūna ki ḡgwa ḡa pugu lo mbɔ kūna, pi ni nchwie ḡa pia nnu llo moḡ ta'a Jijwε.

¹⁴ Nthε ḡa fr̄einonḡ lo ḡgu'ɔ mfā'o pi ta'a ghrà yi, a fā'o pi ntou pi. ¹⁵ Ti k̄wo nchhu ḡa, “Nthε ḡa ḡdɔ nji'i mbɔ mbhɔ nε, ḡdɔ nji'i mbɔ ta'a ghrà noḡ yɔ,” pa'a yinε lo nchwie vi ḡa ki'i a pɔ ta'a ghrà noḡ ghɔ. ¹⁶ Ti t̄əḡə nchhu ḡa, “Nthε ḡa ḡdɔ nji'i mbɔ muuḡ ligi nε, ḡdɔ nji'i mbɔ ta'a ghrà noḡ ghɔ,” pa'a yinε lo nchwie vi ki a lo mbɔ ta'a ghrà noḡ ghɔ. ¹⁷ Ti ḡguoḡ ḡoḡ kaḡ ni mbɔ pi muuḡ ligi, a ya'o li'i pi nεiḡ? Ti ā kaḡ ni mbɔ pi t̄əḡə, a ya'o luḡ yaḡoḡ pi nεiḡ?

¹⁸ Ndɔ nɔ ha'aḡ a pɔ nε, Minnwi ni'iy ḡguoḡ pa ghrà noḡ mbiy ḡoḡ pi wu'ɔ nɔ ha'aḡ a ni ntā'a nu nε. ¹⁹ ḡguoḡ noḡ ḡoḡ ghao kaḡ ni ḡgu'ɔ mbɔ pi ta'a ghrà, noḡ ḡoḡ kaḡ mbɔ pi h̄iḡ? ²⁰ Ndɔ nɔ ha'aḡ a pɔ nε, noḡ ḡoḡ fā'o ntou

pa ghrà ndo ngu'ɔ mbo pi ta'a yi. ²¹ Nεnnε minthe pa'a muun ligi lo nchhu ni mbho ɲa, "Ndo nji'i ntā'a gho." Ndo mba'a tho chhu ni kwò ɲa, "Ndo nji'i ntā'a gho!"

²² Ndo a ka pɔ pi pε pa ghrà non ɲa a fhi nɔ ha'anj a lo nja ntini nε ɲa mba'a non non pɔ ki pie gho. ²³ Pa pε ghrà non ɲa pia pī'i ɲa pugu lo mbo yaon nε, ka pɔ pi pε ɲa pia ghà nja ndina nɔ gho nε. Pε ghrà non ɲa mba'a ɲgwa yəi nε, pia ya mbūon vugu shi'i, ²⁴ ndo pε ghrà ɲa pugu chii nε lo nu'un mbie ɲa pi tu'oshə vugu nεnnε. Ndo Minnwi chwie non non mon shendaon ɲa a pie ɲa pi fε ndichii ni pε ghrà ɲa a lo nja nchii nε, ²⁵ nne ɲa ki'i minduonduon pɔ mon non, ndo ta'a ghrà non lina ni yichəi wu'ɔ ndindi. ²⁶ Ta'a ghrà non njəi ɲgə'i, ɲguon yi yəi ɲgə'i ka'a, pi ɲga'o ta'a ghrà non, ɲguon yi ghao fā'o pwanju'ɔ pugu pa yie gho.

²⁷ ɲguon vəi ghao pɔ pi non Krishto, sheshenon ni tho yi pɔ ta'a ghrà non yi. ²⁸ Minnwi nū'ɔn pa ɲgwa mon choshi, fūon yi pɔ pa ghan ntaon Jishɔ, mbra yi pɔ pa ghan chii ɲkɛni Minnwi, mbra mbra yi pɔ pa ghan yε'i ɲgwa. Pichəi ki'ε pɔ ghan fā'a nu pa nnu ghraoghrao, pichəi ki'ε pɔ pa fé yigi nu ghɛnɔ, ni ghère nu ɲgwa, ni fé pɔ nu nthishi, ni pa ɲkwan ɲkwan chrà. ²⁹ ɲguon ɲgwa nu'un mbo pi pa ghan ntaon Jishɔ? ɲguon ɲgwa nu'un mbo pi pa ghan chii ɲkɛni Minnwi? ɲguon ɲgwa nu'un mbo pi pa ghan yε'i ɲgwa? ɲguon ɲgwa ghà nu'un mfā'a pi pa nnu ghraoghrao? ³⁰ ɲguon ɲgwa nu'un mfā'o pi pa fé yigi nu ghɛnɔ? ɲguon ɲgwa ghà nchrā pa ɲkwan ɲkwan chrà? A ghà nu'un ntūgu ɲguon ntūgu ɲgwa pa ɲkwan ɲkwan chrà? ³¹ Pəi ni'ij njù'ɔ yəi ki'ε ɲkuon pa fé moon Jijwε ɲa a mεmmε pi nε.

Ñshi nōon shendaon ɲa a pwa nchaa ɲguon yi nε ni pəi.

13

Khwă chaa nguon yaon ghao

¹ Ä mbɔ ɲa mimfɛ ñchrā chrà pa ɲguon taonɲaon pugu pa chrà ghaɲ ntaon Minnwi ndɔ ki lɔ mfā'ɔ khwă, kaɲ mbɔ pi khu tu'ɔ yó ɲa a yɔnɔ nu ki njəi ɲa a yɔnɔ nu.

² Ti ä mbɔ ɲa ñmfā'ɔ ghrí nɔ chíi nu ɲkɛni Minnwi nɔ ghɔ, ndɔ nji ɲguon pa nnu ləiɲ ghao, pugu pa ɲguon lina ghao, ki mfā'ɔ piɲ ɲa minthɛ a mū'ur mbra ndɔ ki lɔ mfā'ɔ khwă, kaɲ mi yaon ghagha. ³ Mi mfɛ ɲguon yaon ɲa ñmfā'ɔ nɛ ni pa ghaɲ pou, ndɔ mfɛ non ɲa nɛ ɲa mimfɛ ɲkwēi njù'ɔ* a nɔ ghɔ ndɔ ki lɔ mfā'ɔ khwă, pa'a ñɔ nshei sheshe yaon.

⁴ Khwă pɔ pi wēiɲ njù'ɔ, ni nōon nu pwapuɲ, khwă shi'a mfā'ɔ kighi'ə, ki mfā'ɔ kwēi njù'ɔ, ki lɔ mā'an ntinta'ɔ, ⁵ ki lɔ nchrā chrà nchi'əshə, ki lɔ ɲgu'ɔ ntā'a pi ji nnu, ki lɔ nji'a mbiɲi túa, ki lɔ nū'ɔɲ pa fəɲ ɲa pi chwē nɛ. ⁶ Khwă shi'a mfā'ɔ pwanju'ɔ mon ntəi, a ghà mfā'ɔ pwanju'ɔ nthɛ pi nnu shini. ⁷ Khwă shi'a nji'i ɲkina, a ghà mbiɲ ɲguon nnu ghao, mfā'ɔ kwà'a ni ɲguon nnu mbini ntii shii mon ɲguon nnu ghao.

⁸ Khwă lɔ nji'i mfā'ɔ ndugwi yi. Chhu nu ɲkɛni Minnwi, shi ma ntɔɔɔ, pa ɲkwan ɲkwan chrà, shi ma ntithi, pa lina tɔɔɔ ɲkaa pugu. ⁹ Pia ji pi ghrà nnu, ndɔ nchhu ɲkɛni Minnwi pi ghrà yi. ¹⁰ Ndɔ ndii ɲa yɛ ɲa a kã'ɔ thɔ nɛ, kaɲ yɛ ɲa a ghrà yi nɛ shi ntɔɔɔ gha.

¹¹ Ndii ɲa ɲki pɔ mikə'i nɛ, ɲki chrā nɔ mikə'i, mbī'i nnu nɔ mikə'i, njwɛɛ nnu nɔ mikə'i. Ndɔ ndii ɲa mi ni ɲgū ntinimɛ nɛ, mī'an pa nnu mikə'i. ¹² Nthɛ ɲa ndwɛ, pia yəi yaon pi nɔ ha'an a pɔ pi mon mililigi funfun, ndɔ ndii ghɔ pia pa Jishɔ shi njəi ligi. Yaon ɲa ɲi ndwɛ nɛ

* 13:3 13:3 Pichəi pa ɲwa'anli Minnwi chhu ɲa mfɛ non ɲa ɲa pi tūon.

wu'ɔ mbɔ pi ghrà yi, ndɔ ndiì ghɔ, òshi nja nji ñguon pa nnu ghao wu'ɔ nɔ ha'an Minnwi ya nji a shishi'i nɛ.

¹³ Trɛi nnu pei shi ma ñkina: piñ, kwà'a ni khwă, ndɔ yɛ ña a chaa ñguon yi ghao nɛ khwă.

14

Chhu nu ñkàni Minnwi pugu pa ñkwan ñkwan chrà

¹ Yōu njiñ khwă, ndɔ nshigi pa fé Jijwɛ Minnwi llɔ mon ñjù'ɔ ghɔ, mī'ɛñ mbɔ fé chhu nu ñkàni Minnwi. ² Ñon ña a chrā nu mon ñgàni chrà nɛ lɔ nji'i nchrā pi ni ñgwa, a chrā pi ni Minnwi, nthɛ ña ñon lɔ nji nnu ña a chhu nu nɛ, ndɔ a chrā pi pa nnu lāiñ mon Jijwɛ. ³ Ndɔ ñon ña a chrā pi ñkàni Minnwi nɛ, chrā pi ni ñgwamishua nɔ ghɛɛ nu vugu pugu ku'ɔ mon piñ, mā'an ghrí yugu, pugu pa ñjù'ɔ yugu. ⁴ Ñon ña a chrā mon ñgàni chrà nɛ ghɛɛ pi wu'ɔ non yi ndɔ ñon ña a chhu pi ñkàni Minnwi nɛ ghɛɛ pi chɔshi.

⁵ Ndwe, ñkhwā ña ñguon yəi chrā mon ñgàni chrà ndɔ ñka khwā ñga'a pi ña pəi chíi ñkàni Minnwi. Ñon ña a chíi pi ñkàni Minnwi nɛ chaa ñon ña a chrā pi mon ñgàni chrà nɛ, kañ a nɛiñ ñon pɔ nɔ tūgu nu ñgàni chrà ghɔ, nne ña minthɛ a ghɛɛ chɔshi.

⁶ Pa líñ pañ, mi nthɔ njəi vəi nchrā ni pəi pi mon ñgàni chrà, a ghɛɛ vəi pi ni khɔ, kañ a nɛiñ, ñtūgu pi yichəi nnu ña Minnwi nōon nɛ, ki yichəi nnu lina, ki yəi nu nnu nchhu ki yichəi yaon yə'i? ⁷ Nji'i nthɛ pi pa yaon ña a lɔ mbɔ yi maon, nɔ pa mbó, ki miləngəiñ nɔ pa'o nu lóu, a nthɛ pi ji nnu ña maon pighɔ chhu nu nɛ pi nɛiñ nɔ ha'an pi mien ki lɔ mba'o shi'i? ⁸ Ki pi mvā'a pa'o nu kwěi, a ji gǔ nnu ña a chhu nu nɛ nɔ piri nu non yi nɔ nchhò?

⁹ A wu'ɔ ha'an a pɔ ni pɛi nɛ. Pɛi nchrā moŋ ŋgɛni chrà ŋa ŋgwa lɔ nja'o nu nɛ, ŋoŋ kie pi nɛiŋ nji nnu ŋa ɔ chhu nɛ? Nthɛ ŋa pɛi shi nthɔ nchrā nu pi moŋ ghanji.

¹⁰ Nnu khuthɔ lɔ nu'un mbo ŋa ntou pa ŋkwan ŋkwan chrà pɔ moŋ mbhi, ndɔ pa'a kan ta'a yi lɔ nji'i mbo ki lɔ mfā'o njiŋ yi. ¹¹ Ä mbo ki'ɛ ŋa ñɔ nji'i nji njiŋ chrà, mbo shhi ŋoŋ ghɔ ŋa a chrā nu nɛ pi nɔ ŋgɛni, juju ŋkaa yu pɔ yɛi mu pi nɔ ŋgɛni. ¹² A wu'ɔ nɔ ha'an a pɔ ni pɛi ŋa pɛi khwā nu nɔ fā'o nu pa fé moŋ Jijwɛ nɛ, pɛi pa'o nɔ ghɛi nu shhi moŋ pa fé ŋa a ghɛɛ chɔshi ku'ɔ nɛ.

¹³ Nthɛ yie ghɔ ki'ɛ, ŋoŋ ŋa a ghà nchrā moŋ pa ŋgɛni chrà nɛ, luoŋ ŋa pi fé ghrí shwei nu njiŋ yi. ¹⁴ Nthɛ ŋa mi nduoŋ Minnwi moŋ ŋgɛni chrà, jijwɛ a luoŋ nu ndɔ pa'a ñɔ nji njiŋ sheshe nnu ghɔ moŋ lina a.

¹⁵ Ti mi shi nchwɛ pi nɛiŋ ki'ɛ? Nshi nduoŋ ni jijwɛ a, ndɔ mbini nduoŋ ni lina a. Nshi njrāo ŋkhŋ ŋga'o Minnwi ni jijwɛ a, ŋgu'ɔ mbini njrāo ni lina a. ¹⁶ Kieŋ nɛnɛ, ɔ mfɛ tɔo nu ni jijwɛ yɔ, ŋoŋ ŋa a lɔ nji'i mfā'o fé yei, ŋa pɛi yu luoŋ nu nɛ, a kie pi nɛiŋ nchhu ŋa, "A yie!" ni tɔo nu ghɔ ŋa ɔ fé nu nɛ, nɔ ha'an a mien ki ji njiŋ yi? ¹⁷ Nthɛ ŋa minthɛ ɔ thɔ nja mfɛ pi tɔo nu shini, ndɔ pa'a a lɔ nji'i nchɔ ŋgɛɛ yini ŋoŋ.

¹⁸ Ntɔo Minnwi ŋa ŋga nchrā moŋ pa ŋgɛni chrà nchaa ŋguoŋ yɛi ghao. ¹⁹ Ndɔ moŋ chɔshi, a lɔ ŋka pwa pi ŋa ñchrā tiɛŋ ndigi chrà ni lina a, nɛ ŋa ñtigɛ pichɛi ŋgwa, nchaa ŋa ñchrā wuŋ ŋkan chrà moŋ pa ŋgɛni chrà?

²⁰ Pa liŋ paŋ, ki'i pɛi pī'i nnu nɔ pa puoŋ pɔ. Pɛi pɔ pi puoŋ fhu moŋ pa nnu pīphi, ndɔ moŋ pī'i nu nnu yɛi, pɛi pɔ pa ntinimɛ. ²¹ Pi nā'an moŋ ŋwa'anli gí ŋa, "Ntɔɔ pi ŋkuoŋ pa ŋgɛni chrà pugu pa nnu ŋa a taoŋ nchɔ pa ghɛni nɛ, ñshi nchrā ni ŋgwa pei.

Nji'i nthε pi nεnnε mba'a pugu yi'i nja'o,
a chhu ju Taathō.”

²² Nthε yie ghō, pa ng̃ini chrà pō pi lì ki lō mbō pi ni ghaṅ piṅ, a pō pi ni ghaṅ ki piṅ, ndō yəi nu nnu mbhō Minnwi nchhu, pō pi lì, ndō ki lō mbō pi ni ghaṅ ki piṅ, a pō pi ni ghaṅ piṅ. ²³ Ndō ti a kaṅ mbō ṅa ṅguoṅ ṅgwa moṅ chōshi k̃iri ta'a li'i, ṅguoṅ ṅgwa ghao thō nchrā pi ng̃ini chrà, pa ṅgwa mbhi, ki ghaṅ ki piṅ nii njəi, pa'a pugu lō nchhu ṅa pəi chhō mbapa? ²⁴ Ndō ti ṅguoṅ ṅgwa kaṅ njəi pi nnu mbhō Minnwi nchhu nu, ṅgaṅ ki piṅ, ki ṅoṅ mbhi nii, ṅguoṅ nnu ghō ṅa pi chhu nu nε wēiṅ vi, ṅguoṅ nnu ghō ṅa a ya'o nε sha'a vi. ²⁵ Pa nnu ləiṅ pε ṅa a ni mbō njū'ō yu nε taṅ paa, nne a gū ni puṅ yi shhε, ṅga'o Minnwi, nchhu nu ṅa Minnwi ya mbō shina pəi.

ṅkwan ha'an a pie ṅa pi gha'o Minnwi moṅ chōshi nε

²⁶ Yei nnu ṅa ṅchhu nu nε, ma liṅ paṅ. Ndiṅ ṅa pəi k̃iri ta'a li'i nε, ta'a ṅoṅ mfā'o ṅkhī gha'o Minnwi, yichəi fā'o yaṅ nō yε'i nu, yichəi fā'o nnu ṅa pi nōoṅ ghō, ndō yichəi fā'o ng̃ini chrà ki tūgu nu ng̃ini chrà ghō. Pəi chwīe ṅguoṅ pa nnu pō pi nō ghērε nu chōshi a ku'ō.

²⁷ Ti sheshēṅoṅ nchrā nu moṅ ng̃ini chrà, a pie ṅa a pō paa ṅgwa, ti a ṅga'a a pō yi trēi, ta'a ṅoṅ chrā mfε shina ni ndiṅ vi, ndō a pie ṅa yichəi ṅoṅ tūgu. ²⁸ Ndō ti ṅoṅ miēṅ ki lō mbō nō tūgu nu, a pie ṅa sheshēṅoṅ vugu lεrε laṅ moṅ chōshi, ṅgu'ō nchrā pi ni noṅ yi pugu Minnwi.

²⁹ A pie ṅa pa njəili'i Minnwi pi paa ki pi trēi chrā, pichəi lii nnu ha'an pugu chhu nu nε shishi'i. ³⁰ Ndō ti Taathō nōoṅ nnu ni yichəi ṅoṅ ṅa a chōchō nε, a pie ṅa ṅoṅ ṅa a chrā nu nε lεrε laṅ. ³¹ Nthε ṅa minthε ṅguoṅ vəi, pa ta'a ta'a, chhu ṅk̃ini llo mbhō Minnwi, nne ṅa minthε ṅguoṅ ṅgwa yε'i yaṅ ndō mfā'o mā'an njū'ō.

³² ṅoṅ ha'an a fā'o fé chii nu ṅk̃ini Minnwi nō ha'an Jijwε

Minnwi fε nε fā'ō nji nō wēinj nu noŋ yi, njwεε ji shīna. ³³ Nthε ɲa Minnwi lō mbō Minnwi vuvu'ū, ndō a pō pi yi ta'anggi, wu'ō nō ha'an a pō moŋ ɲguoŋ pa chōshi ɲgwa Minnwi pi taon̄taon̄ nε.

³⁴ P̄injε lεε laŋ moŋ pa chōshi, nthε ɲa pi lō mbiŋ ɲa pugu chrā. A pie ɲa pugu shwi'i noŋ yugu nō ha'an gí chhu nε. ³⁵ Šheshe nnu mbō ɲa pugu khwā nō ye'i nu, a pie ɲa pugu pie ni pa laoŋ pugu la'a. Nthε ɲa a nnu lrithō ni miŋgwε nō chrā nu moŋ chōshi.

³⁶ Ki chrā Minnwi ni ndhō pi mbhō p̄i nthō? Ki a wu'ō p̄i t̄i v̄i ɲa chrā Minnwi ch̄iŋ mbhō p̄i? ³⁷ Šhesheŋoŋ mbī'i ɲa a ɲgaŋ chīi ɲk̄ni Minnwi, ki mfā'ō fé llo mbhō Jijwε Minnwi, a fā'ō nō ji nu ɲa nnu ɲa hā'an nu ni p̄i nε pō pi k̄na llo mbhō Taathō. ³⁸ Šhesheŋoŋ mier̄ ki lō nji nnu yei, kaŋ pi lō nji vi.

³⁹ Nthε yie ghō, ma l̄iŋ paŋ, p̄i ya nshigi nō chīi nu ɲk̄ni Minnwi, ndō ki lō nji'i ndāa ɲa ki'i ɲgwa chrā nu moŋ pa ɲḡni chrā. ⁴⁰ Ndō a pie ɲa pi chwīe ɲguoŋ pa nnu shishi'i ndō mbō moŋ shendaon̄ ɲa a kā'ō nε.

15

Krishto p̄ini nu'uy ɲku'ō moŋ gu

¹ Ndwe, ma pa l̄iŋ paŋ, ñshi ɲkwij v̄i ni pwa pisha'akhō ɲa mi ni nchīi ni p̄i nε, ɲa p̄i ni mbiŋ ndō nthi moŋ ghō a t̄ini nε. ² A pwa pisha'akhō yei ɲa a kwe v̄i nō ha'an p̄i ɲgwēiŋ chrā ɲa ɲki chīi ni p̄i nε a t̄ini, kieŋ nne kaŋ piŋ nu ȳi ni mbō pi ghagha.

³ Yaoŋ ha'an pi ni mfe v̄i nε, ɲki fε ni p̄i nō f̄ioŋ mme nnu: ɲa Krishto ni ɲkhu nthε phī yia nō ha'an ɲwa'anl̄i Minnwi chhu nε, ⁴ pugu pa ɲa pi ni ntwei vi, pugu pa ɲa a ni ɲga mbō trei llé a p̄ini nu'uy ɲku'ō nō ha'an ɲwa'anl̄i Minnwi chhu nε, ⁵ pugu pa ɲa a ni nōoŋ

nonj yi ni Kefa, mbra ki'ε ni ηguonj paanchro ghanj ntaonj pi. ⁶ Mbinini nōonj nonj yi ni pichəi pa ghanj younjij pi ti ntogɔ tiej ηkii yugu ta'a kiej shhe, ntou yugu wu'ɔ mbi'i mbhi, nji'i nthε nɔ ha'anj pichəi kwo khu nε. ⁷ Mbinini nōonj nonj yi ki'ε ni Jεij, nōonj ki'ε ni ηguonj pa ghanj ntaonj pi. ⁸ Ndugwi yi, a nōonj nonj yi vəi ηkaa mu nɔ ηonj ηa pi phi vi pi ki ndii lo ηkã'o. ⁹ Nthε ηa mi ndugwi njij shina ηguonj pa ghanj ntaonj Jishɔ ghao, pa'a ndɔ ηkã'o ηa pi mεij a ni ηganj ntaonj Jishɔ nthε ηa mi ni mfe ηgə'i ni choshi Minnwi.

¹⁰ Ndo, ntogɔ pi ηkuonj pwapuj Minnwi, mi yaonj ηa mi yie ghɔ nε, ndɔ ti pa'a pwapuj yi vəi ni ndɔ mbhe pi ghagha. Ndo ηki ka fã'a fã'a nchaa ηguonj pa ghanj ntaonj Jishɔ, ndɔ a shini ndɔ nja nthɔ mfã'a mmu, a ni mfã'a pwapuj Minnwi mbij mu. ¹¹ Ki a ni mbɔ pi mmu ki pugu, yei yaonj ηa pigi ni nchii nε, mbɔ yaonj ηa pəi ni mbij nε.

Pa ηgwa ha'anj pugu khu nε shi mbinini ηku'ɔ monj gu

¹² Ndwe, pi nchii ηa Krishto pinini nu'uj ηku'ɔ monj gu, pichəi ηgwa shina pəi kie pi nej nchhu ηa mba'a ηgwa ha'anj pugu khu nε pinini nu'uj ηku'ɔ? ¹³ Ndo ti ä mbɔ ηa mba'a ηgwa khu pinini nu'uj ηku'ɔ monj gu, kaj nji'i nthε pi Krishto lo nji'i ηku'ɔ monj gu, ¹⁴ ndɔ ti ä mbɔ ηa Krishto lo nji'i ηku'ɔ monj gu, kaj nnu ηa pigi chii nu nε lo nji'i mfã'o ghεre, ndɔ pa'a pij yəi lo mfã'o ghεre. ¹⁵ Nɔ pigi nu, a nōonj ηa pigi chho ndε'i pi ηgiej nthε Minnwi, nthε ηa pigi chhu nu ηa a ni nchwie Krishto ku'ɔ monj gu, ndɔ pa'a a lo nji'i nchwie a ku'ɔ shini monj gu, nɔ ha'anj ä mbɔ nnu shini ηa mba'a ηgwa khu ku'ɔ monj gu. ¹⁶ Ä mbɔ ηa mba'a pa ηgwa ha'anj pugu khu nε ku'ɔ, yie nōonj ηa nji'i nthε pi Krishto shini ndɔ ηku'ɔ. ¹⁷ Ndo ti ä mbɔ ηa Krishto shini ndɔ ηku'ɔ monj gu, kaj pij yɔ pɔ pi ghagha ndɔ pəi wu'ɔ mbinini mbɔ monj phi yəi. ¹⁸ Nne

kaŋ ɲgwa pɛ ɲa pugu khu ndɔ mbɔ ghaŋ piŋ Krishto nɛ pɦɛ gha. ¹⁹ P̄ia mfa'ɔ kwà'a yia mb̄iŋ Krishto pi wu'ɔ moŋ yei chɔmbhi hɛiŋ, a pie ɲa pi kwoshini yia nchaa ɲguoŋ ɲgwa.

²⁰ Ndɔ shishini, Krishto ku'ɔ llɔ moŋ gu. A f̄ioŋ ɲoŋ nɔ ku'ɔ nu nɔ n̄oŋ nu ɲa ɲgwa pɛ ɲa pugu kwo khu nɛ shi ɲku'ɔ. ²¹ Nthɛ ɲa nɔ ha'ar a ni ntɔgɔ mbhɔ ta'a ɲoŋ, guthɔ nɛ, a wu'ɔ mb̄ini ntɔgɔ pi mbhɔ ta'a ɲoŋ ɲa ɲgwa ha'ar pugu khu nɛ shi mb̄ini ɲku'ɔ. ²² Nthɛ ɲa wu'ɔ nɔ ha'ar moŋ Adaŋ ɲguoŋ ɲgwa khu nɛ, wu'ɔ nɛnnɛ, moŋ Krishto pi shi nchw̄ie ɲguoŋ ɲgwa pɔ pi maoŋ. ²³ Ndɔ sheshɛŋoŋ shi ɲku'ɔ moŋ ji nd̄ii, Krishto pɔ f̄ioŋ yi shina ɲguoŋ yi, nɛ ki'ɛ moŋ nd̄ii ye ɲa a shi nthɔ nɛ, a pɔ ɲgwa pɛ ɲa pugu pɔ pi yi Krishto nɛ.

²⁴ Nnɛ ki'ɛ ndugwi yi thɔ, nd̄ii ɲa a shi ncha'a ɲji sha'a nu ndu'u ni Minnwi T̄aa, nd̄ii ɲa a kwo p̄iri ɲguoŋ ghr̄i ɲa pugu sha'a nu nɛ pugu pa mɛmmɛ ɲgwa pugu pa mɛmmɛ ghaŋ ɲji. ²⁵ Nthɛ ɲa a shi ɲgu'ɔ nsha'a ti nu'ur̄ n̄'ɔŋ ɲguoŋ pa mimbina pi la'o kwɔ yu. ²⁶ Ndugwi mimbina ni Krishto nɔ shi'i nu pɔ pi gu. ²⁷ Nthɛ ɲa, "Minnwi kwo n̄'ɔŋ ɲguoŋ yaŋ ghao la'o kwɔ yu." Ndɔ nd̄ii ɲa a chhu ɲa, "ɲguoŋ yaŋ ghao kwo pɔ la'o kwɔ yu nɛ," khuthɔ lɔ ɲji'i mbɔ ɲa chrà ghɔ ɲa "ɲguoŋ yaŋ" lɔ mbɔ pi ɲa Minnwi nduthɔ yi ɲa a n̄'ɔŋ ɲguoŋ yaŋ la'o kwɔ Krishto pɔ shina maŋ pighɔ. ²⁸ Nd̄ii ɲa ɲguoŋ yaŋ ghao shi ɲja'o pi mbhɔ yu nɛ, kaŋ Muuŋ ɲkaa yu shi ɲja'o mbhɔ ju ɲa a n̄'ɔŋ ɲguoŋ yaŋ la'o kwɔ yu nɛ, nɛ ɲa Minnwi nthɛ a pɔ Taathɔ ɲguoŋ yaŋ ghao ɲguoŋ li'i.

²⁹ Ä mbɔ ɲa mba'a pa ɲgwa ɲa pugu khu nɛ yi'i ɲku'ɔ, gh̄ɛɛ yi pɔ pi khɔ ki'ɛ nɔ kwe nu ɲgwa maŋ ni ɲkh̄i nɔ ligi pa ɲgwa khu? Pi nu'ur̄ ɲkwe vugu ni ɲkh̄i ɲa, nɔ ha'ar ä mien ki pɔ ɲa yich̄ai ll̄ɛ pa ɲgwa khu ma mb̄ini ɲku'ɔ moŋ gu?

³⁰ Ti a chwīe khō ki'ε pia pō monj cho gu ŋguon ndii?
³¹ Pa liŋ paŋ, ŋga ntōgō monj gu ŋguon llé ghao. Titεε ŋa ŋga mfā'ō mbīŋ pəi, monj chōmbhi yia ŋa pia fā'ō mbīŋ Krishto Jishō, mbō Taathō nε, chwīe ñchhu nεnne. ³² Mi shi nshei pi khō, nō chrā nu nō ŋonmishua nō ha'ay ä mbō ŋa ŋgwie ŋkrō pi ghagha pigi pa minyien moonj trū εfeshō? Ä mbō ŋa mba'a ŋgwa ha'ay pugu khu nε pini ŋku'ō, "A pie ŋa pia ji ndō nnu nthε ŋa yua shi mbō pia khu." ³³ Ki'i ŋon fīi vəi: "Taannu piphi ghà mbiri mbha nnu shi'i." ³⁴ Pəi pini ni lina yəi nō ha'ay a pie ŋa pəi chwīe nε ndō mienj mbha nnu piphi yəi fō. Ñchhu yei a pō nnu lrithō ni pəi ŋa pichəi ŋgwa shina pəi lō ndō nji Minnwi.

Noj ŋa a ku'ō monj gu nε

³⁵ Ndo yichəi ŋon shi mbie ŋa, "Pa ŋgwa khu ghà mbini ŋku'ō pi nεiŋ? Pugu ghà ŋku'ō pi ni yəi ŋkwanj nonj?"
³⁶ Yaonj na yei! Yaonj ŋa o phī nε nthε pa'a a lō nji'i ŋkhē ŋku'ō ki lō mfūonj ŋkhu ŋkaonj. ³⁷ Yaonj ŋa o phī nε, wu'ō mbō pi mbia thi, kə'ichəi mbia shie gε, ki mbia yichəi yaonj nduonj ki lō nji'i mbō pi ŋkiεŋ mme thi ghō ŋa a khεkhe ŋku'ō nε. ³⁸ Minnwi ghà mfe nonj ni mbia thi ŋkwanj nō ha'ay a khwā nε. Minnwi ghà nchwīe sheshe mbia thi khē mfā'ō ji ŋkwanj nonj. ³⁹ Nthε ŋa ŋguonj frēi pa yaonj lō nji'i mbō pi ta'a ŋkwanj. Pa ŋgwamishua fā'ō yugu ŋkwanj nonj, pa minyienj fā'ō yugu, pa mishi fā'ō yugu, pa shhu fā'ō yugu. ⁴⁰ Pi fā'ō pa ŋkwanj nonj mbō yi po, pugu pa nonj mbō yi ŋkuonj shhε. ŋkwanj nonj po fā'ō yugu ŋkwanj ndipwa, pa ŋkwanj nonj ŋa a yi shhε nε fā'ō ji ŋkwanj ndipwa. ⁴¹ Minaonj fā'ō ji ŋkwanj ndipwa, fhu fā'ō ji ŋkwanj ndipwa, pa fīnəi fā'ō yugu ŋkwanj ndipwa. Pa fīnəi kwri pugu pa pichəi monj ndipwa.

⁴² A ha'anj a pɔ ni ηgwa pε ηa pugu khu mbini ηku'ɔ nε. Yaon ηa pi phī nε, yaon ηa a nthε a pirī nε, yaon ηa a ku'ɔ nε nthε pa'a a lɔ nji'i mbiri. ⁴³ Ndiη ηa pi twei nu nε, ɔ līi a wuwuru ndɔ ndiη ηa a ku'ɔ nu nε a ku'ɔ mon ndipwa. Ndiη ηa pi twei nu nε pa'a a lɔ mfā'o ghrī, ndɔ ndiη ηa a ku'ɔ nu nε a fā'o ghrī. ⁴⁴ Pi twei nɔ non ηa pi phi non nɔ ghɔ ηkuon mbhi hεin nε, a ku'ɔ nɔ non ηa a chhɔ Jijwε mon ghɔ nε. Non mbɔ ηa pi phī non nɔ ghɔ ηkuon mbhi hεin, kan non pinī mbɔ ηa a chhɔ Jijwε mon ghɔ.

⁴⁵ Nnε pi nā'anj ηa, "Fūon non, mbɔ Adan, ni mbɔ non maon," ndugwi Adan ni ηgū jijwε fε chɔmbhi. ⁴⁶ A shini ndɔ mfūon yi jijwε mbɔ, a ni mfūon yi ηkuon mbhi yei mbɔ ηkaon yi jijwε maa mbɔ. ⁴⁷ Fūon non ni ndhɔ ηkuon shhε, pi chwīe vi pi ni nchī'a. Mbra non lɔ pi po. ⁴⁸ Wu'ɔ nɔ ha'anj non ηkuon shhε yei, ni mbɔ nε a wu'ɔ ha'anj ηgwa ηa pi chwīe vugu ni nchī'a pɔ nε. Wu'ɔ nɔ ha'anj non ghɔ ηa a lɔ po pɔ nε, a ha'anj pa po pɔ nε. ⁴⁹ Wu'ɔ nɔ ha'anj pia fā'o fhi non ηa pi chwīe vi ni nchī'a nε, a ha'anj pia shi ndε mfā'o fhi non lɔ po nε.

⁵⁰ Nnu ηa ñchhu nu nε pɔ ηa, ma līn pan, mba'a frèi pugu chhī fā'o shina mon Sha'afuon Minnwi, ndɔ mba'a yaon ηa a ghà mbiri nε fā'o shina mon yaon ηa a shi'a mbiri.

⁵¹ Līi njəi, ywεrε nnu yei, ηa a ni mbɔ yi lōin nε, mba'a a lε ma ηkhu ηguon yia ghao, ηguon yia ghao ma ηkwri, ⁵² nɔ muon kuo ndiη nɔ mikwreiligi, ndiη ηa pi shi ntua ndugwi ntan nε. Nthε ηa pi shi ntua ntan, pa ηgwa ηa pugu kwo khu nε ku'ɔ ni non ηa mba'a a ma nu'un mbiri, ηguon yia ghao kwri. ⁵³ Non yei ηa a ghà mbiri nε yī'i ηa a kara mfā'o non ηa a shi'a mbiri nε, non yei ηa a ghà ηkhu nε yī'i ηa a kara mfā'o non ηa a shi'a ηkhu nε. ⁵⁴ Ndiη ηa non ηa a ghà mbiri kara mfā'o non ηa shi'a mbiri nε, non

yei ɲa a ghà ɲkhu fā' o non ɲa a shi'a ɲkhu nɛ, chrà yei ɲa pi ni nchhu nɛ lɔ̄gɔ li'i ki'ɛ.

“Pi mmi gu mon ɲha'a nu mi.

⁵⁵ Yo! Gu, ɲji yɔ nɔ ɲha'a nu hiɲ?

Yo! Gu, ɲgò yɔ hiɲ?”

⁵⁶ ɲgò gu pɔ pi phi, ɲji phi pɔ gí Mushi. ⁵⁷ Nɔ pia tōo Minnwi ɲa a fɛ ɲha'a nu ni pia ntɔgɔ pi mbhɔ Taathɔ via mbɔ Jishɔ Krishto.

⁵⁸ Nthɛ yie ghɔ, ma ɲkiɛɲ pa liɲ paɲ, p̄θi thi a t̄ini, ki'i p̄θi chī'i, ɲgu'ɔ nchhɔ ɲḡθi gh̄θi shhi mon fā'a Taathɔ, ɲji nu ɲa fā'a ȳθi mon Taathɔ shi lɔ nchhɔ mbhɛ pi ghagha.

16

Yaon fɛ nɔ gh̄ɛɛ nu ghaɲ piɲ nɔ ghɔ Jerushalɛiɲ

¹ Ndwe, nɔ chrā nu ɲkuon nnu fɛ pa maon pi kir̄i nɔ fɛ nu ni pa ɲgwa Minnwi pi taon̄taon̄* nɔ ha'ay ɲki chhu ni pa chɔshi Galashia ɲa pugu chw̄ie nɛ, p̄θi wu'ɔ nchw̄ie pi nɛnnɛ ɲkaa p̄θi. ² Mon f̄uon lɛmbhi mon ɲguon shwi'i taɲ, sheshɛɲon v̄θi fā' o nɔ nū'ɔɲ nu yich̄θi fi'i mb̄iɲ, ɲk̄ir̄i nu, wu'ɔ fi'i nɔ ha'ay a fā' o nɛ, ɲji ɲa n̄shi ɲga nthɔ pa'a a lɔ nu'uy mbɔ ɲa pi kwe nu wu'ɔ nd̄ii ghɔ. ³ Nd̄ii ɲa n̄shi nch̄iɲ nɛ, n̄shi ntaon̄ ɲgwa pɛ ɲa p̄θi piɲ nɛ ni ɲwa'ayli pugu tiɛɲ pa maon fɛ piḡhɔ ɲḡθi nɔ Jerushalɛiɲ. ⁴ Ā nshi mbɔ ɲa a pwa ɲa ɲḡθi ɲkaa mu, kaɲ pugu shi nthɔ pigi pugu gh̄θi ka'a.

ɲkway nɔ ha'ay nyiɛɲ Pɔɔ shi mbɔ nɛ

⁵ N̄shi ɲkra v̄θi nd̄ii ɲa ɲkwo tiri Mashedonia nɛ, nthɛ ɲa mb̄i'i nu nɔ tɔgɔ nu Mashedonia, ⁶ k̄θ'ich̄θi shi nthɔ pia la'a ka'a, k̄θ'ich̄θi ti mbɔ pia ka'a mon pīi nd̄ii pa

* 16:1 16:1 Ghaɲ piɲ pei ni mbɔ pi Jerushalɛiɲ nthɔ ɲj̄θi ɲḡθ' i.

nàonj fīgəi, nji ɲa pəi shi ɲgĕrɛ a nɔ nyĭɛɲ nu sheshe li'i ɲa ɲshi ɲgəi nɛ. ⁷ Nthɛ ɲa ɲɔ nɔ ntā'a nu nɲəi vəi ndwɛ pi wu'ɔ tɔthi. ɲkhwā ɲa pia chhɔ ka'a nɔ yichəi fi'i ndii nɔ ha'əɲ Tāathɔ mbiɲ. ⁸ Nɔ shi nda'a ɛfɛshɔ ti ndii ji Pentekɔ kā'o. ⁹ Nthɛ ɲa mmɛ shàna pɔ vəi fɔ nɔ ɲkiɛɲ mmɛ fā'a, nɔ ntou pa mimbina pɔ.

¹⁰ Ndiɲ ɲa Timoti shi nthɔ nɛ, pəi chwĭe a fēi nonj yi shina pəi, nthɛ ɲa a chhɔ mfā'a pi fā'a Taathɔ nɔ ha'əɲ mummu fā'a nu nɛ. ¹¹ Nthɛ yie ghɔ, ki'i sheshɛɲonj chī'ə vi. Pəi ghĕrɛ vi nɔ ha'əɲ a nyĭɛɲ nu nɛ monj ghighri nji ɲa a shi ɲkwəi nɲəi a, nthɛ ɲa nchhɔ nɲwɛrɛ vi pugu pa pichəi ghaɲ piɲ.

Pa ndugwi njiɲ chrà

¹² Ndwɛ nthɛ ndiɲ via Apolo, mi ni nja mfra nu titini ɲa a thɔ pugu pa pichəi ghaɲ piɲ ɲkra vəi. Nɔ a shini nɔ mbɔ pi khwatua yi kaɲ shigɛi ɲa a thɔ pi ndwɛ. A shi nthɔ ndii ɲa a fā'o shina nɛ.

¹³ Pəi chhɔ ni lina məi, nthi a tini monj piɲ, pəi chwĭe nnu nɔ pimbia, pəi thi a tini. ¹⁴ Pəi chwĭe ɲguonj nnu ɲa pəi chwĭe nu nɛ pi monj khwă.

¹⁵ Pəi ji ɲa mbaanda Shitefana ni mbɔ pa fūonj ghaɲ piɲ Akaya pugu pa ɲa pugu fɛ nonj yugu ni fā'a ɲgwa Minnwi pi taonjaonj. Ndwɛ, ɲdīgəi vəi, ma liɲ paɲ, ¹⁶ pəi ya'o nchɔ ɲkwanj ɲgwa pei pugu pa ɲguonj pichəi ɲgwa ɲa pugu nii monj fā'a ghɔ nɔ mfɛ nɲu'ɔ yugu monj ghɔ nɛ nɛ. ¹⁷ Mfā'o pwanju'ɔ nthɛ ɲa Shitefana, ni Fɔtunatu ni Akaiku ni nthɔ, nthɛ ɲa pugu chwĭe nnu ɲa pəi shini nɔ mbɔ hɛiɲ nɔ chwĭe nu nɛ. ¹⁸ Nthɛ ɲa pugu ni mā'əɲ nɲu'ɔ a pugu pa yəi. Pəi lii ɲkwanj ɲgwa nɔ pei shi'i.

¹⁹ Pa chōshi monj Eshia mā'anj chrà yəi. Akwila pugu Prishika†, pugu pa chōshi ŋa a pɔ nda pugu nɛ, mā'anj chrà yəi shishi'i monj Taathɔ. ²⁰ Ŋguonj pa ghaŋ piŋ hɛiŋ, mā'anj chrà yəi. Pəi chrā ni nonj pəi shishi'i ni paŋ nu nonj.

²¹ Mmu, Pɔɔ, nā'anj chrā nu yei pi ni nyaŋ mbhɔ.

²² Šheshɛŋonj mienj ki fā'o khwă mbij Taathɔ, nchòɔ pɔ mbij yu. Taathɔ vigi! Thɔ!

²³ Jishɔ, mbɔ Taathɔ, nōonj pwapuŋ yi ni pəi.

²⁴ Khwă a pɔ mbij pəi ghao monj Krishto Jishɔ. A yie.

---

† 16:19 16:19 Prishika pɔ pi yichəi ligi Prishila.

ᮊwa'arjli Kih̄n a Fhi

Bambalang: ᮊwa'arjli Kih̄n a Fhi (New Testament+)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bambalang

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 17 May 2022

850ef3bb-da84-57bb-be90-e9077e8294e0